

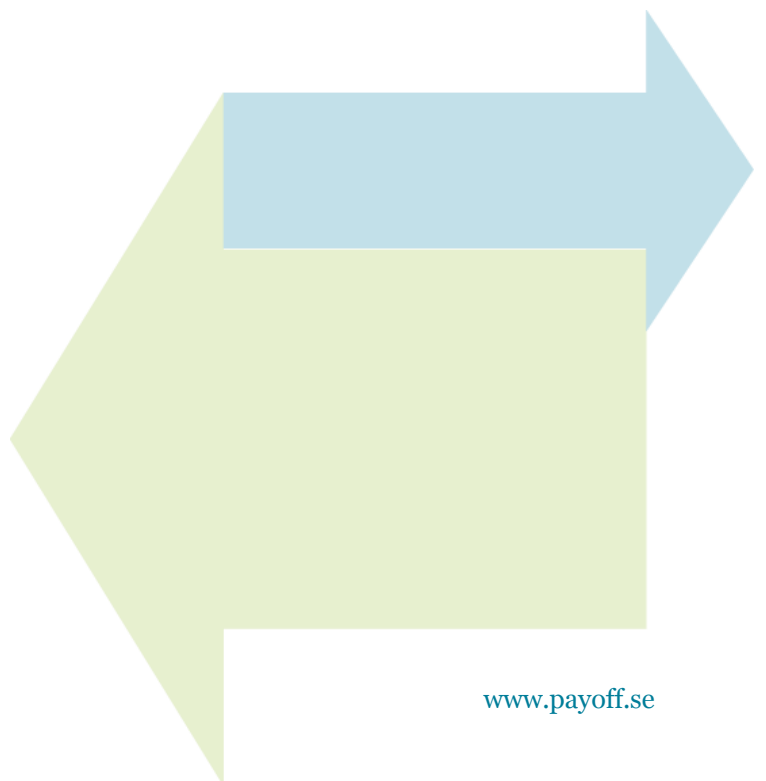

Utvärdering av sociala investeringar

Utvärdering

Samhällsekonomisk effektutvärdering, prognos
Rörelsefolkhögskolornas Intresseorganisation
(RIO)

Göteborg, 2020-12-29

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING.....	11
BAKGRUND	11
PAYOFFS UPPDRAG	12
<i>Avgränsningar.....</i>	<i>12</i>
UNDERLAG FÖR UTVÄRDERINGEN.....	13
REDOVISNING AV BORTFALL OCH EJ SVARANDE.....	13
TVÅ MODELLER FÖR UTVÄRDERING AV EKONOMISK NYTTA	15
<i>Modell för deltagarnas produktionsvärde.....</i>	<i>15</i>
<i>Modell för folkhögskolornas ekonomiska avtryck.....</i>	<i>17</i>
EKONOMISKA RESULTAT.....	18
GRUNDLÄGGANDE BEGREPP.....	18
SAMHÄLLSEKONOMISK POTENTIAL	19
<i>Potential för hela populationen.....</i>	<i>19</i>
<i>Potential per skola och deltagare.....</i>	<i>20</i>
SAMHÄLLSEKONOMISK INTÄKT	21
<i>Intäkt för hela populationen.....</i>	<i>21</i>
<i>Intäkt per skola och deltagare.....</i>	<i>22</i>
<i>Intäkter i förhållande till förstudie.....</i>	<i>23</i>
KOSTNAD FÖR UTBILDNING PÅ FOLKHÖGSKOLA.....	24
LÖNSAMHET OCH ÅTERBETALNINGSTID	24
BREAK-EVEN	25
<i>Möjlig potential att utnyttja</i>	<i>25</i>
<i>Vad krävs för break-even?.....</i>	<i>25</i>
<i>Är resultatet rimligt och troligt?.....</i>	<i>26</i>
ANALYS AV SKAPADE INTÄKTER OCH FORTSATT UTVÄRDERING.....	27
PÅVERKAN PÅ STUDIER OCH ARBETE	28
ANLEDNING TILL STUDIER.....	28
HUR HAR MÖJLIGHETERNA ATT STUDERA PÅVERKATS?.....	29
HUR HAR MÖJLIGHETERNA ATT ARBETA PÅVERKATS?	29
SYNEN PÅ PERSONLIG UTVECKLING	30
SYNEN PÅ SJÄLVFÖRTROENDE	31
SYNEN PÅ NYA MÖJLIGHETER I LIVET	32
HUVUDSAKLIG PLAN FÖR NÄRMASTE 12-MÅNADERSPERIODEN	32
SKILLNADER MELLAN KVINNOR OCH MÄN	33
<i>Möjlighet att studera vidare</i>	<i>33</i>
<i>Möjlighet att få ett arbete.....</i>	<i>34</i>
<i>Huvudsaklig plan den närmaste 12-månadersperioden</i>	<i>34</i>
SKILLNADER MELLAN ALLMÅN OCH SÄRSKILD KURS	34
<i>Möjlighet att studera vidare</i>	<i>34</i>
<i>Möjlighet att få ett arbete.....</i>	<i>35</i>
<i>Huvudsaklig plan den närmaste 12-månadersperioden</i>	<i>36</i>

SLUTSATSER	37
AVSLUTNINGSVIS	38
BILAGA	39
BILAGA 1: DATAINSAMLING	39
<i>Samhällsekonomisk nytta</i>	39
<i>Analys- och förklaringsvariabler</i>	40

Sammanfattning

De rörelseägda folkhögskolorna i Sverige organiseras av Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO), som representerar 111 av Sveriges 156 folkhögskolor. De 111 folkhögskolorna är folkrörelse-, organisations, stiftelse- och föreningsägda.

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation, RIO, har på uppdrag av kongressen 2017 inlett ett samarbete med Payoff för att kunna visa på värdet av den nytta som de rörelseägda folkhögskolorna skapar. Underlaget och kunskapen ska kunna användas som underlag för dialog med myndigheter på både nationell, regional och kommunal nivå.

RIO och Payoff AB har tidigare samarbetat med att ta fram olika modeller för uppföljning av de samhällsekonomiska effekter som folkhögskolorna kan skapa genom att de stöttar sina deltagare och att de finns etablerade på olika orter i landet.

Den *första* modellen visar på det samhällsekonomiska värde som deltagarna skapar genom att de på sikt kan komma i arbete och försörja sig själva. Den *andra* modellen är framtagen för att visa på det regionalekonomiska avtryck som respektive folkhögskola skapar.

Payoffs uppdrag i denna rapport har varit att ta fram en prognos med hjälp av den första modellen för att visa på det värde som de rörelsedrivna folkhögskolorna skapar genom att de stödjer deltagarnas utveckling mot arbete och självförsörjning. Prognosen bygger på deltagarnas egna bedömningar om hur de kommer att försörja året efter att de avslutat studierna på folkhögskola. I ett nästa steg kommer en uppföljande studie göras av samma deltagare, för att ta reda på vad som faktiskt händer året efter att de lämnat sina studier på folkhögskola. Denna studie planeras att genomföras våren 2021.

Samhällsekonomisk potential

Den samhällsekonomiska potentialen beskriver den ekonomiska omfattningen på deltagarnas utanförskap före de påbörjar utbildningen på folkhögskola, det vill säga hur stor den sammanlagda kostnaden för samhället är på årsbasis av att deltagarna inte arbetar heltid och att dom behöver stöd från olika samhällsaktörer.

Den totala potentialen i Före-läget (september 2019) för de 315 deltagarna utgjorde ca 153 mkr, motsvarande 486 000 kr per deltagare. Detta är lägre än de 600 000 kr som Payoff har som genomsnitt i sin databas. Orsaken till detta är att genomsnittsdeltagaren som börjar studera på folkhögskola har haft någon typ av arbete och därmed skapat ett samhällsekonomiskt produktionsvärde motsvarande drygt 100 000 kr året innan hen började på skolan.

Vid Efter-läget (maj/juni 2020) hade potentialen ökat till cirka 552 000 kr, d.v.s. att den genomsnittliga deltagaren har minskat sitt produktionsvärde. Anledningen till detta är att den genomsnittliga deltagaren har gått från ett liv med deltidsarbete till ett

liv med studier. Det betyder att även om potentialen har ökat så har deltagaren/individens påbörjat en positiv utvecklingsresa. Men så länge som deltagaren fortfarande studerar kan deltagaren inte arbeta i samma utsträckning som före individen påbörjade sina studier. Statens målsättning med studierna är att deltagaren på sikt ska kunna få och klara av att behålla ett arbete som både är stabilare, ha en högre tjänstgöringsgrad och en högre lön än vad deltagaren klarade av att få innan hen studerade på folkhögskola. Statens målsättning stämmer väl med deltagarnas egen uppfattning, då själva uppger i enkäten vid Före-läget att den viktigaste anledningen till studier på folkhögskola är att komma i arbete.

Potential per skola och deltagare

När vi studerar potentialen per var och en av de 13 skolorna kan vi se att det föreligger stora skillnader i Före-läget, som högst 600 000 kr och som lägst 265 000 kr. Den senare, relativt låga potentialen, ska tolkas som att deltagarna i denna skola i hög andel arbetat året innan de börjar studera på folkhögskola. Av samtliga skolor är det bara två skolor där potentialen har minskat, dvs skolor där deltagarna i större utsträckning arbetar efter studierna på folkhögskolan, jämfört med året innan studierna. För de övriga skolorna har deltagarna, efter studier på folkhögskola, i större utsträckning gått vidare till fortsatta, högre studier. Vilket på sikt, ytterligare ökar deras möjligheter att få och behålla ett mer avancerat arbete med högre lön än vad det hade möjlighet att få innan de påbörjade studierna på folkhögskola.

Intäkt

På kort sikt, året efter avslutad utbildning på folkhögskola, är prognosen för den samhällsekonomiska intäkten, dvs skillnad mellan Efter- och Före-läge, för alla 315 deltagare -20,7 mkr. Det motsvarar en negativ intäkt på -66 000 kr per deltagare. Orsaken är, som vi beskrivit ovan, att deltagarna bedömer att de kommer att gå från ett liv med deltidsanställningar med relativt låg lön till ett liv där de går vidare till högre studier och försörjer sig med studiemedel.

Analyserar vi hur de ekonomiska effekterna fördelar sig mellan de olika aktörerna i samhället ser vi att prognosen för kommunsektorn är en positiv intäkt per deltagare på 7 000 kr, övriga aktörer har negativ intäkt. Kommunens positiva utveckling på kort sikt beror på en kombination av att vissa deltagare avslutar sina studier vid kommunala vuxenutbildningar och att några få dessutom minskar sitt beroende av ekonomiskt bistånd, vilket skapar positiva ekonomiska effekter för kommunen. Samtidigt tappar kommunen vissa skatteintäkter från de deltagare som hade arbete i Före-läget, vilka i Efter-läget minskar sitt arbete och istället går vidare till högre studier.

Om vi istället blickar framåt några år är det sannolikt att deltagarnas studier på folkhögskola, leder till att de i högre grad går vidare till högre studier. I förlängningen leder det sannolikt till att deltagarna i ökad omfattning får och kan behålla anställningar med högre tjänstgöringsgrad och med högre lön jämfört med om de inte hade studerat. I så fall kommer den genomsnittliga samhällsekonomiska intäkten öka påtagligt för de berörda individerna. Den potentiella långsiktiga ökningen i intäkt delas upp i fyra orsaker. För det *första* är det troligt att deltagare med en högre utbildning har en allmänt större möjlighet att både få och behålla ett arbete. För det *andra* är det troligt

att deltagare med en högre utbildning har en större möjlighet att få ett heltidsjobb eller i alla fall ett jobb med högre tjänstgöringsgrad än de deltidsarbeten som deltagarna har innan de börjar studera på folkhögskola. För det *tredje* är det troligt att deltagare med en högre utbildning både kan ta ett mer avancerat jobb med högre lön och dessutom få mer positiv karriärsutveckling jämfört med om deltagaren inte hade utbildat sig. Till detta kommer för det *fyärde* en ökad sannolikhet för att deltagaren erhåller ett arbete utan lönesubvention vilket skapar betydligt större samhällsekonomisk nytta än ett subventionerat arbete.

Huruvida utvecklingen de facto kommer motsvara denna prognos kommer vi få en första indikation på vid den enkät som ska gå ut till deltagarna i Efter-läge 2, maj 2021.

Intäkt per skola och deltagare

Liksom för potentialen är skillnaderna i prognos för den samhällsekonomiska intäkten per deltagare stor mellan skolorna. Högst genomsnittlig intäkt är 21 000 kr per deltagare och år, medan lägst är -202 000 kr. Enbart två skolor uppvisar, på kort sikt, en positiv prognos för de samhällsekonomiska intäkterna. För kommunen är intäkten positiv för elva av de 13 skolorna. I övrigt är det huvudsakligen röda siffror för övriga aktörer

Den enkla förklaringen till att så många skolor uppvisar negativt samhällsekonomiskt resultat på kort sikt är densamma som vi beskrev under föregående avsnitt, nämligen att deltagarna i högre andel går till fortsatta studier och att dessa deltagare i Före-läget till viss del hade jobb, som de nu väljer att minska eller avsluta för att få tid till studier.

Kostnad för utbildning på folkhögskola

I Folkbildningsrådets rapport, "Folkhögskolans ekonomi 2019", beskrivs att en årsplats på en rörelsefolkhögskola kostar 99 000 kr/år. De deltagare som svarat på enkäten har i genomsnitt studerat 2,4 terminer för att de ska få behörighet till fortsatta, högre studier. Det innebär att den totala "insatskostnaden" på folkhögskola för att stödja deltagaren till en fortsatt utveckling mot arbete är cirka 140 000 kr. Detta motsvarar i sin tur, uttryckt i "samhällsekonomiska kronor", 175 000 kr¹.

Lönsamhet och återbetalningstid, samhället

De kortsiktiga resultaten på vår utvärdering visar på negativa monetära resultat för samhället. Det finns därför inte möjlighet att beräkna lönsamhet och återbetalningstid för den utveckling som har identifierats i denna första mätning/uppföljning. Detta resultat ligger dock helt i linje med vad man kan förvänta sig. Utbildning på folkhögskola är en långsiktig satsning där intäkterna uppstår först när deltagarna på sikt tar sig in på arbetsmarknaden.

I väntan på mer långsiktiga resultat och att deltagarna har avslutat sin studietid för att gå ut i arbetslivet gör vi istället en break-even-beräkning. Det betyder att vi, utifrån

¹ Alla samhällsekonomiska beräkningar görs inklusive indirekta skatter (moms, punktskatter m.m). I BNP registreras all produktion till marknadsvärde, dvs inklusive indirekta skatter som genomsnittligt är strax under 25 %.

kostnaderna för att bedriva folkhögskoleutbildning, beräknar hur stor andel av de 315 deltagarna som behöver komma i arbete i framtiden för att kostnaderna för utbildningen ska betala tillbaka sig.

Den totala samhällsekonomiska utbildningskostnaden för de 315 deltagarna i denna utvärdering är 44,1 mkr. Med en möjlig intäkt motsvarande 485 000 kr krävs att 91 av de 315 deltagare (ca 29 procent) kommer i arbete² för att kostnaden ska betala sig på **ett år**. Om utbildningen på folkhögskola istället ska uppnå break-even på **tre år** behövs endast att 30 av 315 deltagare (ca 10 procent) kommer i arbete och att de arbetar kontinuerligt utan subvention under (åtminstone) tre år. Kommer fler i arbete skapas en positiv samhällsekonomisk lönsamhet. Därmed är det utvärderingens bedömning att det finns goda möjligheter att studier på folkhögskola leder till en samhällsekonomisk lönsamhet redan inom 1-3 år.

Påverkan på studier och arbete

Inom ramen för vårt uppdrag att utvärdera värdet av de rörelsedrivna folkhögskolorna har vi, förutom de ekonomiska resultaten, ställt frågor till deltagarna kring hur de ser på sina förutsättningar för studier och arbete.

Med Före-läget avses nedan situationen när deltagarna påbörjade sin utbildning, Före-lägesenkäten genomfördes under september 2019. Efter-läget avser situationen när deltagarna avslutar sin utbildning, Denna enkät för Efter-läge 1 genomfördes december 2019, maj 2020 och december 2020 beroende på tidpunkten när deltagarna slutade sina studier. Efter-läget 1 är en prognos där deltagarna beskriver hur de tror att det kommande året efter studierna på folkhögskola kommer att se ut.

Under maj 2021 kommer en uppföljande enkät avseende Efter-läge 2 att genomföras. Efter-läge 2 är en uppföljning som visar vad som faktiskt hände i deltagarnas liv året efter att de avslutade sina studier på folkhögskola.

Anledning till studier, Före-läge

Resultatet av de 315 enkätsvaren visade att den viktigaste anledningen till att de har valt att studera på folkhögskola var att "Öka möjligheterna till fortsatta studier" (45 procent), därefter att "öka möjligheterna till arbete" (24 procent). Det betyder att totalt 69 procent av alla deltagare som sökte till studier på folkhögskola gjorde det för att förbättra sina möjligheter till arbete och studier.

Hur har möjligheterna att studera påverkats, Efter-läge 1

Vanligaste svarsalternativet, 32 procent, var att deltagarna ansåg att "Mina möjligheter har ökat betydligt", vilket var det högsta svarsalternativet på den femgradiga skalan. Summerar vi svarsalternativen visar det sig att totalt 80 procent av de tillfrågade deltagarna tycker att deras möjligheter till fortsatta studier har ökat något, en del eller betydligt.

² Arbetet är utan subvention och motsvarar en lön på cirka 23 500 kr/månad.

Hur har möjligheterna att arbeta påverkats, Efter-läge 1

Vanligaste svarsalternativet, 33 procent, var att deltagarna ansåg att ”Mina möjligheter till arbete har ökat något”, vilket var svarsalternativ tre på den femgradiga skalan. Summerar vi svarsalternativen visar det sig att totalt 73 procent av de tillfrågade deltagarna tycker att deras möjligheter till att erhålla ett arbete har ökat något, en hel del eller betydligt.

Synen på personlig utvecklingen, Efter-läge 1

Vanligaste svarsalternativet, 45 procent, var att deltagarna ansåg att ”Min personliga utveckling har ökat betydligt”, vilket var den högsta nivån på den femgradiga skalan. Summerar vi svarsalternativen visar det sig att totalt 94 procent av de tillfrågade deltagarna tycker att deras självförtroende har ökat något, en hel del eller betydligt.

Synen på självförtroende, Efter-läge 1

Vanligaste svarsalternativet, 40 procent, var att deltagarna ansåg att ”Mitt självförtroende har ökat betydligt”, vilket var den högsta nivån på den femgradiga skalan. Summerar vi svarsalternativen visar det sig att totalt 90 procent av de tillfrågade deltagarna tycker att deras personliga utveckling har ökat något, en hel del eller betydligt.

Synen på nya möjligheter i livet, Efter-läge 1

Vanligaste svarsalternativet, 48 procent, var att deltagarna ansåg att ”Utbildningen har gett mig nya möjligheter i livet till stor del”, vilket var den högsta nivån på den femgradiga skalan. Summerar vi svarsalternativen visar det sig att totalt 93 procent av de tillfrågade deltagarna tycker att utbildningen gett nya möjligheter i livet motsvarande alternativen har ökat något, till viss del eller till stor del.

Huvudsaklig plan för närmaste 12-månadersperioden, Efter-läge 1

När deltagarna slutar utbildningen på folkhögskolan har deltagarna svarat på vilken deras huvudsakliga plan är för den närmaste 12-månadersperioden. 59 procent svarade ”Fortsatta studier” medan 40 angav ”Söka arbete/arbete”. Det innebär att så gott som samtliga deltagare uppger att de har en plan för det kommande året, vilken är inriktad på fortsatta studier eller arbete. Det är Payoffs bedömning att detta resultat bekräftar antagandet att studierna på folkhögskola med relativt stor sannolikhet kommer att leda till att deltagarna på sikt och i ökad omfattning kommer att kunna försörja sig själva genom arbete.

Skillnader mellan kvinnor och män

På frågan om hur ”möjligheten att studera vidare har påverkats av utbildningen på folkhögskolan” är svarsfördelningen mycket lika mellan könen. Det är därför vår bedömning att folkhögskolans verksamhet bedrivs på ett sådant sätt att kvinnor och män

i lika utsträckning anser att utbildningen stödjer dem i möjligheterna att studera vidare³.

Nästa fråga handlade om ”möjligheten att få ett arbete har påverkats av utbildningen på folkhögskolan”. Här är andelen kvinnor större som anser att utbildningen har påverkat deras möjligheter till arbete i någon mån eller mer, 77 procent. Motsvarande andel för män är 65 procent. Det är därför vår bedömning att folkhögskolans verksamhet bedrivs på ett sådant sätt att kvinnor i högre utsträckning än män anser att utbildningen stödjer dem i möjligheterna att på sikt få ett arbete.

Vad gäller frågan om deltagarnas ”huvudsakliga plan den närmaste 12-månadersperioden” föreligger inte några tydliga skillnader mellan hur kvinnor och män ser på sin närmaste framtid efter att de har avslutat sin utbildning på folkhögskola. Det finns ett närmast totalt fokus på arbete eller fortsatta studier hos både kvinnor och män.

Skillnader mellan allmän och särskild kurs

På frågan om hur ”möjligheten att studera vidare har påverkats av utbildningen på folkhögskolan” har deltagare på Allmän kurs svarat mer positivt. Nästan 70 procent har angett fyra eller fem på den femgradiga skalan medan drygt 50 procent av deltagare på Särskild kurs har svarat fyra eller fem. Dessa resultat får anses ligga helt i linje med vad som kan förväntas, då allmän kurs i högre grad är studieförberedande.

Vad gäller de deltagare som har studerat på yrkesinriktad kurs är det 40 procent som har angett fyra eller fem på den femgradiga, dvs angett att möjligheterna att studera vidare har ”ökat en hel del” eller ”ökat betydligt”.

Även svaren på frågan om hur ”möjligheten att få ett arbete har påverkats av utbildningen på folkhögskolan” varierar mellan kurserna. 67 procent av deltagarna på Allmän kurs anser att utbildningen har främjat deras möjligheter att få ett arbete något, en hel del eller betydligt. På särskild kurs är motsvarande andel 85 procent. För de deltagare som har studerat yrkesinriktad kurs är det totalt 83 procent som anger att deras möjligheter att på sikt få ett jobb har ökat något, en hel del eller betydligt. Även dessa resultat får anses ligga i linje med vad som kan förväntas.

På frågan om ”hur den huvudsakliga planen för den kommande 12-månadersperioden efter studierna på folkhögskola” ser ut skiljer det sig mellan deltagare på allmän respektive särskild kurs. Av de som studerat på Allmän kurs är det 67 procent som tänker studera vidare, medan 41 procent på Särskild kurs planerar att studera vidare det närmaste året efter avslutad utbildning på folkhögskola. När det gäller att söka arbete/arbete är det 58 procent av deltagarna på särskild kurs som planerar detta, medan bara 31 procent av deltagarna på allmän kurs planerar att arbeta. Av deltagarna som studerar på yrkesinriktad kurs är det 82 procent som planerar att arbeta och bara 8 procent som planerar att studera vidare. Resultaten ligger helt i linje med vad som kan förväntas, utifrån de olika kursernas inriktning.

Det är Payoffs bedömning att de olika inriktningarna på allmän och särskild kurs tydligt avspeglar sig i deltagarnas framtida planering. Särskilt tydligt blir det att de yrkesinriktade kurserna faktisk säkerställer en tydlig väg mot arbete för deltagaren.

³ Huruvida det förelåg skillnader i detta avseende mellan könen före påbörjad utbildning vet vi dock inget om.

Slutsatser

Sverige och världen befinner sig just nu i en extrem situation på grund av den pågående pandemin. Det finns stora grupper i samhället som har arbetat i branscher som mer eller mindre har försvunnit, samtidigt som andra branscher utvecklas. Som i de allra flesta kriser och stora omställningar i samhället är det dock ofta så att de som drabbas av att en bransch kraftigt minskar inte har den kompetens som behövs i de branscher som ökar eller tillkommer. I alla fall inte på kort sikt. Därför finns det ett stort behov av omställning i kompetens hos vår arbetskraft. En helt avgörande nyckel till framgång i denna process är ett fungerande utbildningssystem. För de grupper som har svårt att nå framgång i de traditionella utbildningarna är det viktigt att det finns alternativa utbildningsspår och här har folkhögskolorna en viktig uppgift att fylla.

I denna studie av de rörelsedrivna folkhögskolornas verksamhet har vi följt upp och analyserat hur utbildningen påverkar deltagarnas uppfattningar avseende hur de ser på sina framtida möjligheter till arbete och studier. Det är vår uppfattning att resultaten som presenteras i denna rapport tydligt visar att de rörelsedrivna folkhögskolorna, på kort sikt, skapar goda förutsättningar för deltagarnas fortsatta utveckling.

Vi vill samtidigt tydligt framhålla att denna rapport är en prognos och att vi utifrån denna utvärdering inte kan uttala oss om studier på folkhögskola på lång sikt verkligen leder till att deltagarna kan slutföra sina studier, få ett arbete, behålla sitt arbete, fortsätta utvecklas och därigenom klara av att försörja sig själva och leva ett självständigt liv. För att kunna svara på den frågan behövs uppföljande studier, vilket vi i samarbete med RIO kommer att genomföra under våren 2021.

Hur mycket pandemin påverkat resultatet är det givetvis omöjligt att exakt uttala sig om. En inte alltför kvalificerad bedömning är dock att utfallet på såväl den ekonomiska som den kvalitativa delen påverkats i negativ riktning jämfört med en situation utan pandemin.

Däremot anser vi att under pandemin ökar betydelsen av folkhögskolornas funktion ytterligare. Pandemin har lett till att behovet av omställning och kompetensutveckling generellt ökar i samhället. Det leder i sin tur till att de grupper som söker sig till folkhögskolor många gånger är extra utsatta, vilka är i behov av ett stöd som det traditionella utbildningssystemet många gånger inte klarar av att ge. Därigenom har folkhögskolor en viktig roll att fylla, både för enskilda individers möjlighet att leva ett självständigt liv, men också för att samhället ska klara av den stora omställning som vi står inför och de stora utmaningar som finns inom vår välfärd.

Inledning

Bakgrund

De rörelseägda folkhögskolorna i Sverige organiseras av Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO), som representerar 111 av Sveriges 156 folkhögskolor. De 111 folkhögskolorna är folkrörelse-, organisations, stiftelse- och föreningsägda. RIO har till uppgift att bevaka, främja och tillvarata medlemsskolornas intressen. Inom ramen för medlemsuppdraget bistår RIO medlemmarna genom att driva intressepolitiska frågor, omvärldsbevakning och skapa opinion. RIO är tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Studieförbunden medlemmar i Folkbildningsrådet.

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation, RIO, har på uppdrag av kongressen 2017 inlett ett samarbete med Payoff för att kunna visa på värdet av den nytta som de rörelseägda folkhögskolorna skapar. Underlaget och kunskapen ska kunna användas som underlag för dialog med myndigheter på både nationell, regional och kommunal nivå.

RIO och Payoff AB har tidigare samarbetat med att ta fram modeller för uppföljning av de samhällsekonomiska effekter som folkhögskolorna kan skapa genom att de stöttar sina deltagare och att de finns etablerade på olika orter i landet.

Den *första* modellen är framtagen för att visa på det samhällsekonomiska värde som deltagarna skapar genom att de, med stöd av olika utbildningarna på de rörelsedrivna folkhögskolorna, på sikt kan komma i arbete och försörja sig själva.

Den *andra* modellen är framtagen för att visa på det regionalekonomiska avtryck som respektive folkhögskola skapar i den region där den är placerad genom att skolan anställer personal, köper varor och tjänster samt genererar konsumtion i det lokala näringslivet via sin personal och sina deltagare.

Inom ramen för arbetet med utveckling av de två modellerna genomfördes en pilotstudie på tre folkhögskolor för att testa modellerna. Underlaget för pilotstudien togs fram genom workshop med kunnig och erfaren personal från de tre skolorna. Vid detta tillfälle samlades inte data på individnivå in.

Efter att pilotstudien var genomförd beslutade RIO att gå vidare med att genomföra en mer omfattande urvalsstudie baserad på 13 skolor. Underlaget till denna studie har samlats in på deltagarnivå genom att utvalda deltagare får svara på en enkät dels när det börjar sin utbildning, dels när de avslutar utbildningen. Före-läget fokuserade på vilken som var den viktigaste anledningen till att individen valde att börja studera på folkhögskola. I Efter-läget ställdes uppföljande frågor kring deltagarnas syn på hur deras möjligheter till fortsatta studier och arbete har påverkats av utbildningen på folkhögskola. I både Före- och Efter-läget har deltagarna fått besvara frågor om hur de försörjer sig och hur de tror att de kommer försörja sig under det kommande året. Dessutom har deltagarna svarat på frågor kring sin personliga utveckling. Slutligen har deltagarna svarat på frågor huruvida de personliga målen med utbildningen har uppnåtts gällande ökande kunskaper, förbättrat självförtroende och om nya möjligheter har skapats i deltagarnas liv.

Rapportens resultat är uppdelat dels i ett avsnitt som redovisar det ekonomiska utfallet, dels i ett avsnitt som redovisar resultatet av den kvalitativa studien.

Påpekas bör att den kvalitativa enkätstudien, samt Efter-läget på den ekonomiska studien, genomfördes under den tid då Coronapandemin bredd ut sig och påverkade deltagarnas liv, alltifrån från deras möjligheter att få ett arbete till deras förhoppningar om framtiden. Exakt hur detta har påverkat studiens resultat är givetvis omöjligt att veta. Det mest sannolika är dock att utfallet på såväl den ekonomiska som den kvalitativa delen påverkats i negativ riktning jämfört med en situation utan pandemin.

Payoffs uppdrag

Payoffs uppdrag är att genomföra en utvärdering med hjälp av de modeller för utvärdering av folkhögskolornas värde som vi har utvecklat i samarbete med RIO. Utvärderingen ska genomföras som en urvalsstudie. I ett första steg väljs 13 skolor ut för att delta. Urvalet av skolor görs av RIO, med utgångspunkt att få en bred fördelning bland skolorna utifrån geografisk spridning, skolornas storlek, inriktning på utbildning och deltagarmix. I nästa steg genomförs en totalstudie av en klass med allmän kurs och en klass med särskild kurs på de 13 skolor som valts ut. Totalt ingick 516 deltagare i den ursprungliga populationen.

Av de 516 ursprungliga deltagarna gick 273 st på Allmän kurs (53%) och övriga 243 st på Särskild kurs (47%). Bland dessa deltagare på Särskild kurs gick 110 st (45% på yrkesinriktad kurs).

Av de deltagare som besvarat enkäten tom juni 2020 (315 st) gick 148 st på Allmän kurs (47%) medan övriga 167 gick på Särskild kurs (53%), varav 51 st på yrkesinriktad kurs (31%).

Detta innebär att urvalet som besvarat enkäten tom juni 2020 inte är helt representativ för hela den ursprungliga populationen så till vida att andelen deltagare på Allmän kurs har minskat med sex procentenheter och följaktligen har andelen på Särskild kurs ökat lika mycket. Andelen som går på yrkesinriktad kurs har minskat påtagligt; från 45 till 31 procent av de deltagare som studerar på Särskild kurs.

Avgränsningar

För att inte överdriva effekter i våra samhällsekonomiska beräkningar gör Payoff alltid avgränsningen att enbart räkna på effekterna av insatsen för den aktuella individen. I detta fall avses de effekter som folkhögskolornas utbildningar skapar för deltagarna. Samtidigt är det viktigt att lyfta fram att individens livssituation även påverkar människor i deltagarens omgivning. Om deltagarens situation förbättras genom utbildningen så att de i förlängningen blir mer rustade för arbete är det sannolikt att även familjen och omgivningen påverkas positivt. Dessa sekundära effekter är mycket viktiga att lyfta fram, men för att skapa tydliga orsak-verkan-samband väljer Payoff att inte ta med dessa sekundära effekter i beräkningarna. Det betyder att det, utöver vad som visas i denna rapport, sannolikt uppstår ytterligare (samhällsekonomiska) effekter än de som redovisas i denna rapport. Enligt uppgift från några skolor har exempelvis några deltagare lämnat sin utbildning (och därför inte besvarat Efter-läges enkäten) på

grund av att de har fått arbete kopplat till sina studier, vilket i så fall skulle förbättrat det ekonomiska resultatet i denna rapport.

Underlag för utvärderingen

Denna rapport är Payoffs första rapport där vi har beräknat de samhällsekonomiska värde som de rörelseägda folkhögskolorna skapar genom att utbilda och stödja sina deltagare. Beräkningarna visar på en prognos och bygger på underlag från deltagare som läst på följande folkhögskolor under 2019 och 2020:

- Alma folkhögskola
- Hagabergs folkhögskola
- Hyllie Park folkhögskola
- June folkhögskola
- Kalix folkhögskola
- Marieborgs folkhögskola
- Medlefors folkhögskola
- Nordiska folkhögskolan
- Sjöviks folkhögskola
- Västerås folkhögskola
- Wendelsbergs folkhögskola
- Umeå folkhögskola (fd Dalkarså)
- Östra Grevie folkhögskola

Totalt har 315 deltagare på de 13 skolorna besvarat Efter-läges enkäten i denna studie. Läs mer om svarsfrekvensen i nästa avsnitt.

Redovisning av bortfall och ej svarande

I detta avsnitt redovisar vi svarsfrekvensen i Före- och Efter-läge t.o.m juni 2020.

Som framgår i tabellen nedan svarade 516 deltagare på enkäten i Före-läget, september 2019. Därefter har alla skolor utom två redovisat ett bortfall av deltagare, totalt 62 st. Orsakerna till bortfallen är många, det kan gälla att deltagare har slutat utbildningen av olika skäl, flyttat utomlands, sjukdom etc. Efter bortfallet återstår 454 deltagare (516-62). Av dessa ska 48 st besvara Efter-läge 1-enkäten i december 2020, återstår 406 deltagare (454-48). Slutligen besvarade inte 91 deltagare den enkät som gick ut till alla under maj-juni 2020, detta trots att flera påminnelser gick ut. Svarsfrekvensen blev därmed 78 procent ($315/406 = 78\%$). Skillnaden mellan skolorna är stor vad gäller "tappade" enkäter, allt från 0 till 19 st.

Om alla 48 som ska besvara enkäten i december 2020 verkligen besvarar enkäten blir svarsfrekvensen 80 procent ($363/454 = 78\%$).

Tabell 1. Redovisning över antal svar i Före-läge, bortfall, svarande ht-20, faktiska svar per juni 2020 och antal ej svarande per skola

Skola	Före-läge	Bort-fall	Ht-20	Svar	Ej svar
Kalix	47	0	0	31	16
Dalkarså/Umeå	39	11	12	11	5
Medlefors	40	1	0	39	0
Sjövik	33	2	0	26	5
Västerås	43	4	7	23	9
Alma	43	23	0	20	0
Hagaberg	38	4	1	24	9
June	44	4	3	37	0
Wendelsberg	40	2	0	37	1
Nordiska	42	7	7	18	10
Hyllie Park	39	3	12	17	7
Östra Grevie	37	1	0	17	19
Marieborg	31	0	0	15	16
Summa	516	62	48	315	91

Den totala svarsfrekvensen för hela undersökningen, dvs då vi inkluderar bortfallen på 62 deltagare, kan maximalt bli 70 procent ($363/516 = 70\%$). Detta förutsätter att alla 48 deltagare besvarar enkäten i december 2020.

Att det förekommer bortfall pga. att respondenter slutar och flyttar är inget ovanligt i dylika enkätundersökningar, att det i detta fall blev så pass högt som tolv procent (62 st) är dock ovanligt. Två av skolorna står för över hälften av bortfallet.

Den andra typen av bortfall, att merparten av skolorna inte fick alla sina kvarvarande deltagare att besvara enkäten, omfattar 91 deltagare. Detta "tapp" motsvarar 22 procent av den aktuella populationen ($91/406 = 22\%$). En viktig förklaring till tappet är Corona-pandemin som omöjliggjorde att enkäten kunde besvaras under lektionstid på skolorna, på samma sätt som vid Före-läges studien. I stället fick skolorna maila eller sms:a ut en länk till deltagarna där de kunde klicka sig vidare till den webbaserade enkäten. Vår bedömning är att just denna procedur skapade ett betydligt större "tapp" än vad som skulle ha skett om enkäten kunnat genomföras som plane-rats.

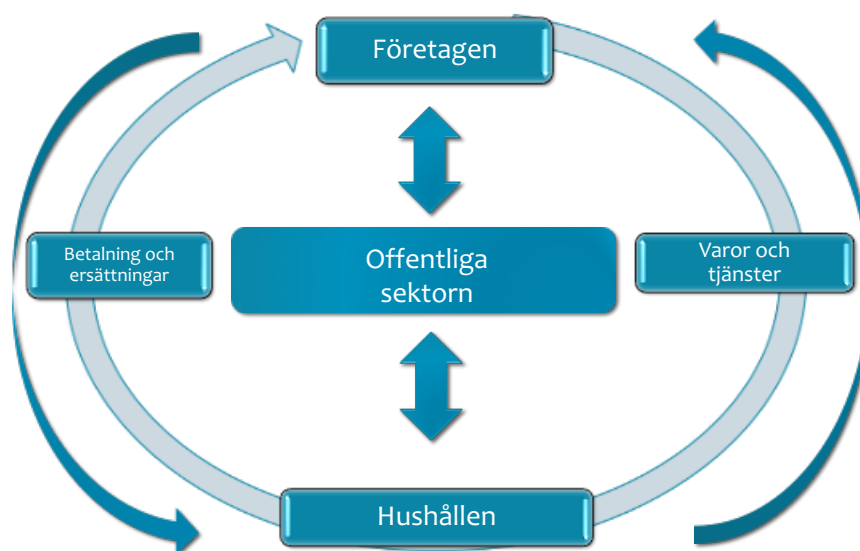
Av de deltagare som besvarat enkäten tom juni 2020 (315 st) gick 148 st på den allmänna kursen medan övriga 167 gick på särskild kurs, varav 51 st på yrkesinriktad kurs.

Två modeller för utvärdering av ekonomisk nytta

Enligt de två modeller för utvärdering som vi tidigare har utvecklat kan folkhögskolornas ekonomiska nytta redovisas på två sätt. Dels genom att stödja sina deltagare till ett liv där de på sikt kan försörja sig själva. Dels genom att skolorna skapar lokala arbetstillfällen och allokerar finansiella medel till den kommun och region där skolan är placerad. Det monetära värdet av dessa två olika metoder kan inte summeras, metoderna visar två olika angreppssätt, vilka delvis är överlappande.

Payoff utgår i sitt arbete från det samhällsekonomiska kretsloppet, d.v.s. vilken påverkan som folkhögskolorna har på bruttonationalprodukten. Kretsloppet beskriver hur varor och tjänster skapas i samhället och hur löner, skatter och ersättningar förflyttar köpkraft mellan olika sektorer i samhället.

Varor och tjänster benämns som reala resurser och är det värde som på samhällsnivå skapar nytta. Lön, skatter, betalningar och andra ersättningar benämns finansiella resurser och används för att beskriva transfereringar av köpkraft i samhället. På samhällsnivå skapar det finansiella flödet ett nollsummespel, men kan skapa stora över- eller undervärden för respektive aktör i samhället.

Figur 1. Det samhällsekonomiska kretsloppet

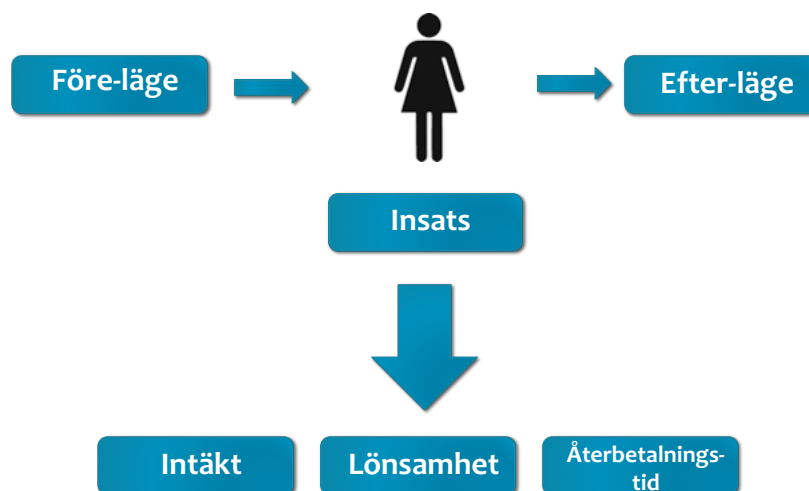
Samtliga delar i modellen har sin grund i beprövade nationalekonomiska teorier och den erfarenhet som Payoff har tillägnat sig genom att genomföra ett hundratal samhällsekonomiska utvärderingar av utbildningsinsatser och andra insatser, vilka kan betraktas som sociala investeringar för att stärka olika målgrupper i samhället.

Modell för deltagarnas produktionsvärde

Samhällsekonomisk nytta skapas genom att individer i högre grad arbetar och att individer genom ökad kompetens i högre grad kan utföra mer avancerat arbete. De rörelsedrivna folkhögskolorna kan stödja sin deltagare i denna utveckling från icke-arbete

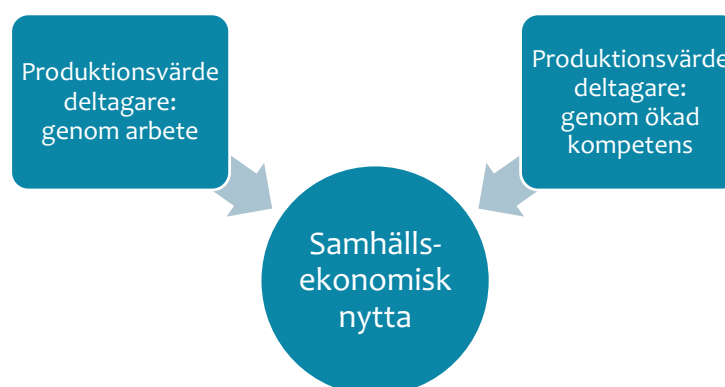
till arbete och/eller från osäkra anställningar med låg lön till mer stadigvarande anställningar med högre lön.

Stödet till deltagarna, som gör att de klarar av att gå till arbete alternativt fortsatta studier, består i att folkhögskolorna höjer deltagarnas studiemotivation och utbildningsnivå. Därigenom ger folkhögskolorna deltagarna grundläggande färdigheter för att de ska kunna klara sig bättre i livet och därigenom ökar deltagarnas möjligheter att få ett jobb som de kan försörja sig på.

Figur 2. NyttoSAM, modell för samhällsekonomisk utvärdering av sociala investeringar

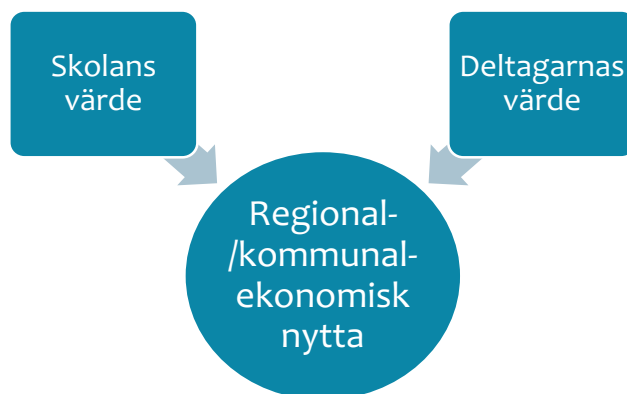
I vissa fall kan kopplingen till jobb vara relativt direkt, exempelvis genom att deltagarna läser särskilda kurser med specifik inriktning mot ett yrke. I andra fall kan kopplingen vara mer långsiktig genom att deltagare genom att läsa på allmän kurs både får behörighet att fortsätta att utbilda sig och att studiemotivationen ökar. Båda dessa faktorer ökar deltagarens framtida möjligheter att få ett arbete. Det ökar även deltagarnas möjligheter att få ett mer avancerat arbete med högre lön, vilket ytterligare ökar den samhällsekonomiska nyttan. Det är utvärdering enligt denna modell som redovisas i denna rapport.

Figur 3. Samhällsekonomisk nytta som skapas genom ökad produktivitet

Modell för folkhögskolornas ekonomiska avtryck

När det gäller de regionalekonomiska effekterna av att en folkhögskola är etablerad på en viss ort är det andra värden som behöver lyftas fram. I detta fall skapas de ekonomiska effekterna av att skolan allokerar statsbidrag och andra ersättningar till orten, vilket i nästa steg leder till att skolan anställer personal, hyr lokaler samt köper varor och tjänster. Dessutom skapas regionalekonomiska effekter genom att skolans deltagare lever och konsumerar på orten, vilket gynnar det lokala näringslivet.

Figur 4. Regionalekonomisk nytta skapas av skolans och deltagarnas värde

Denna rapport omfattar endast beräkningar enligt "Modell för deltagarnas produktionsvärde". Skolornas ekonomiska avtryck kommer att beräknas och redovisas senare i en separat rapport.

Ekonomiska resultat

Grundläggande begrepp

När en individ gör stegförflyttningar från utanförskap och arbetslöshet mot egenförsörjning genom arbete och studier ökar deras möjligheter att leva ett självständigt liv. Samtidigt skapas ekonomiska effekter som påverkar såväl individen, olika myndigheter och arbetsgivare samt samhället i stort. Nedan beskriver vi de ekonomiska begrepp som vi kommer att använda oss av för att visa på de ekonomiska effekter som skapas när deltagare studerar på folkhögskola och på så sätt utvecklas för att i nästa steg gå vidare mot fortsatta studier och arbete.

Med *potential* avses de outnyttjade intäkter och de kostnader som finns för deltagarna sett i ett samhällsekonomiskt sammanhang. Potential kan även beskrivas som deltagarnas *utanförskapskostnad*. Då deltagarna ökar sin tjänstgöringsgrad och minskar sina behov av stöd från samhället frigörs en del av den ursprungliga, tillgängliga potentialen vilket innebär att samhällets kostnader för deras utanförskap minskar. Om en individ kommer i heltidsarbete utan subventioner och inte längre har något behov av stöd har all potential frigjorts, dvs ingen kostnad kvarstår. Det innebär att minskad potential ska tolkas som att insatsen har fungerat och att individens utveckling har gått i positiv riktning.

Det totala ekonomiska resultatet för ökade intäkter och minskade kostnader samlar vi under rubriken *intäkter*. Dels består intäkterna av värdet av den ökade produktionen som individerna åstadkommer genom att folkhögskolorna stödjer deltagarna till arbete. Dels består intäkterna av värdet av den minskade resursförbrukning som är ett resultat av att deltagarna mår bättre, kan leva mer självständiga liv och har mindre behov av vård, minskat behov av olika stödinsatser samt minskat behov av handläggning av olika bidrag och ersättningar. Intäkterna är årligen återkommande i vår prognos av det framtida värdet. Utvecklas deltagarna i framtiden kommer intäkterna att öka ytterligare och försämras deltagarna kommer de framtida intäkterna att minska.

Lönsamhet beskriver värdet som finns kvar efter att kostnaderna för insatsen har räknats bort, d.v.s. intäkter minus kostnader. I denna utvärdering består kostnaderna av kostnaden för utbildningsplatsen på folkhögskolan. Eftersom intäkterna är årligen återkommande medan insatskostnaden är en engångspost kan lönsamheten på kort sikt vara låg eller negativ, medan den på längre sikt kan skapa betydande värden i samhället. Ett alternativt sätt att beräkna lönsamheten är att "skriva av" insatskostnaden under de antal år som insatsen bedöms ha effekt på deltagarnas beteende, d.v.s. en social investering.

Återbetalningstid är den tid som det tar för samhället att få tillbaka de resurser som har satsats. I denna utvärdering innebär det den tid det tar att skapa intäkter som överstiger kostnaden för individens utbildningsplats.

Samhällsekonomisk potential

Den samhällsekonomiska potentialen beskriver den ekonomiska omfattningen på deltagarnas utanförskap, det vill säga hur stor den sammanlagda kostnaden för samhället är på årsbasis av att deltagarna inte arbetar heltid och att dom behöver stöd från olika samhällsaktörer.

Potential för hela populationen

Nedan redovisas potentialen per deltagare för den totala populationen på samtliga folkhögskolor som ingår i utvärderingen, det vill säga de 315 deltagare som ingår i studien. Vi redovisar även den genomsnittliga potentialen per deltagare för hela populationen.

Tabell 2. Total potential för hela populationen

	Tot potential Före	Tot potential Efter	Diff
Total population	152 612 000 kr	173 360 000 kr	-20 748 000 kr

En genomsnittlig individ i Payoffs omfattande databas som är arbetslös har en potential motsvarande ca 600 000 kr per år. Potentialen består av två delar. Dels uteblivna intäkter genom att deltagaren inte arbetar och dels kostnader för olika typer av resursförbrukning. I vår databas fördelar sig den genomsnittliga potentialen ungefär med 500 000 kr för uteblivet produktionsvärde när individen inte arbetar och cirka 100 000 kr i samhällskostnader för extra stöd i form av sjukvård samt stöd från olika myndigheter.

Tabell 3. Genomsnittlig samhällsekonomisk potential per deltagare

	Tot potential Före	Tot potential Efter	Diff
Per deltagare	Ca 486 000 kr	Ca 552 000 kr	Ca -66 000 kr

Denna utvärdering visar att potentialen per deltagare för de individer som deltar är cirka 486 000 kr, vilket är tydligt under de 600 000 kr som Payoff har som genomsnitt i sin databas. Den huvudsakliga orsaken till detta är att genomsnittsdeltagaren som börjar studera på folkhögskola har arbetat och skapat ett samhällsekonomiskt produktionsvärde motsvarande drygt 100 000 kr året innan hen började på skolan.

När den genomsnittliga deltagaren har avslutat sina studier har potentialen ökat till cirka 552 000 kr, d.v.s. att den genomsnittliga deltagaren har minskat sitt produktionsvärde. Det har till största delen skett genom att den genomsnittliga deltagaren har gått från ett liv med deltidsarbete till ett liv med studier. Den genomsnittliga deltagaren planerar helt enkelt fortsätta sina studier efter genomförd utbildning på folkhögskola. Deltagaren planerar också att studera i så stor omfattning att hen, i genomsnitt, kommer att arbeta mindre året efter utbildningen på folkhögskola jämfört med året före folkhögskola. Detta får sägas vara ett relativt väntat resultat, då många av deltagarna i denna utvärdering studerar just för att förbättra sina möjligheter till fortsatta och högre studier.

Observera att bilden ovan beskriver den samhällsekonomiska utvecklingen på kort sikt, d.v.s. året efter genomförd utbildning på folkhögskola. De deltagare som sedan går vidare till fortsatta studier kommer sannolikt att öka sina framtida möjligheter till ett arbete och dessutom till ett mer avancerat arbete, jämfört om hen inte hade studerat på folkhögskola. Men de ekonomiska effekterna av individens utveckling och kompetenshöjning kommer att uppstå först den dagen deltagaren lämnar utbildningssystemet och träder in på arbetsmarknaden. Fram till dess står dessa individer ”utanför” arbetsmarknaden, förutom tim-/deltidsanställningar som kan skötas parallellt med studierna. Därav den ökade potentialen i Efter-läget.

Potential per skola och deltagare

Nedan beskriver vi hur potentialen/utanförskapskostnaden fördelar sig mellan de ingående skolorna. I de fall skolorna har en hög potential har merparten av deltagarna varit utan arbete eller arbetat i begränsad omfattning i Före-läget. I de fall skolorna har en lägre potential i Före-läget har deltagarna i större omfattning haft någon typ av lönearbete i Före-läget. Om potentialen har ökat mellan Före- och Efter-läget har deltagarna på skolan minskat omfattningen på arbete och istället ökat omfattningen på studier. Har potentialen minskat har deltagarna ökat omfattningen av arbete i Efter-läget jämfört med Före-läget

Tabell 4. Genomsnittlig samhällsekonomisk potential per deltagare och skola

	Tot potential/ deltagare Före	Tot potential/ deltagare Efter	Diff
Kalix	380 000 kr	485 000 kr	-105 000 kr
Umeå	600 000 kr	595 000 kr	5 000 kr
Nordiska	490 000 kr	520 000 kr	-30 000 kr
Medlefors	525 000 kr	535 000 kr	-10 000 kr
Västerås	545 000 kr	525 000 kr	20 000 kr
Sjövik	525 000 kr	545 000 kr	-20 000 kr
Hagaberg	530 000 kr	605 000 kr	-75 000 kr
Wendelsberg	505 000 kr	590 000 kr	-85 000 kr
Marieborg	485 000 kr	560 000 kr	-75 000 kr
Hyllie Park	265 000 kr	465 000 kr	-200 000 kr
Östra Grevie	515 000 kr	595 000 kr	-80 000 kr
June	455 000 kr	550 000 kr	-95 000 kr
Alma	495 000 kr	595 000 kr	-100 000 kr

Enligt de underlag som deltagarna själva har lämnat har Umeå folkhögskola den största potentialen i Före-läget. Det betyder att de deltagare i Umeå som har svarat på

enkäten i princip inte har något arbete i någon form eller omfattning året innan de börjar studera på folkhögskola. Den skola som har lägst potential är Hyllie Park folkhögskola. Där har deltagarna i hög andel arbetat året innan de börjar studera på folkhögskola.

Av samtliga skolor är det bara två skolor där potentialen har minskat, dvs att deltagarna som har ingår i denna utvärdering i större utsträckning arbetar efter studierna på folkhögskolan, jämfört med året innan studierna. Båda dessa skolors förändring får betecknas som begränsad. Alla övriga skolor uppvisar stora eller mycket stora förändringar där potentialen har ökat. Det betyder att för dessa skolor har deltagarna som ingår i denna utvärdering gått från att försörja sig genom deltidsjobb, bidrag och ersättningar till att de har beslutat att fortsätta högre studier och försörjer sig genom studiemedel. De högre studierna kommer även att bedrivas i en sådan omfattning att deltagarna inte längre kan arbeta lika mycket som de gjorde innan de påbörjade studierna på folkhögskolan.

Samhällsekonomisk intäkt

Den intäkt som redovisas i detta avsnitt är i sin helhet kopplad till de enskilda deltagarnas utveckling och förändrade livssituation. Vårt uppdrag innefattar inte att beräkna och redovisa konsekvenser på deltagarnas anhöriga, vänner etc. Det ligger dock i sakens natur att personer som skaffar sig en (högre) utbildning, ser – och får – ökade möjligheter till ett arbete och på sikt en fast anställning och därmed en tryggare tillvaro påverkar sin omgivning positivt, såväl monetärt som livskvalitetsmässigt. Hur stora dessa troliga monetära effekter är kan vi dock inte uttala oss om i denna rapport.

Intäkt för hela populationen

Nedan redovisas den samhällsekonomiska intäkten som skapas för den totala populationen som ingår i utvärderingen, d.v.s. 315 deltagare. Vi redovisar även den genomsnittliga intäkten för hela populationen

Tabell 5. Total samhällsekonomisk intäkt 1 år för populationen

Samhället	Kommun	Region	Stat	Deltagare
-20,7 mkr	7,0 mkr	-2,0 mkr	-22,3 mkr	-2,8 mkr

Tabell 6. Genomsnittlig samhällsekonomisk intäkt 1 år per deltagare för populationen

Samhället	Kommun	Region	Stat	Deltagare
-66 tkr	20 tkr	-7 tkr	-66 tkr	-11 tkr

Den samhällsekonomiska intäkten minskar för den totala populationen året efter avslutade studier, jämfört med året innan. Detta ligger helt i linje med den skillnad i potential som vi har redovisat ovan. Orsaken är att deltagarna i Före-läget har haft en högre andel arbete och i Efter-läget planerar deltagarna i stor utsträckning att studera

vidare. Därigenom ”byter deltagarna ut” sin försörjning från lön från deltidsanställningar till att försörja sig via studiemedel, vilket får till resultat att det samhällsekonomiska produktionsvärdet minskar på kort sikt. Deltagaren kan helt enkelt inte producera varor och tjänster samtidigt som hen studerar.

Om vi bryter ner intäkten på olika aktörer i samhället kan vi se att kommunsektorn får en positiv intäkt redan första året efter. Detta beror på en kombination av att vissa deltagare har studerat vid kommunala vuxenutbildningar och att några få varit beroende av ekonomiskt bistånd i Före-läget, vilket minskar när deltagarna kommer i studier på folkhögskola. Samtidigt tappar kommunen vissa skatteintäkter från de deltagare som hade arbete i Före-läget. Regionen får minskade intäkter. Det beror i huvudsak på minskade skatteintäkter när deltagare minskar andelen arbete och istället börjar studera. Att staten får relativt kraftigt minskade intäkter beror dels på minskade skatteintäkter och dels på kostnader för studiebidraget i Efter-läget. Även deltagarna själva får minskade inkomster. Det beror på att flera deltagare har bytt från arbete i någon form till att försörja sig via studiemedel. När vi räknar disponibel inkomst räknar vi bara på bidragsdelen av studiemedlet. Lånedelen ska betalas tillbaka och räknas därför ej in i disponibel inkomst, även om återbetalningen sker under lång tid. Därav deltagarnas minskade inkomster.

Samtliga resultat ovan får sägas vara logiska, utifrån deltagarnas utveckling från deltidsarbeten och bidragsberoende till att en stor andel av deltagarna har bestämt sig för att satsa på fortsatta, högre studier. På längre sikt bör dock intäkterna öka betydligt, d.v.s. när deltagarna har studerat färdigt och är redo att gå ut i arbetslivet. De har då skaffat sig ett gediget ”utbildningskapital” och har därigenom ökade möjligheter att både få ett jobb, behålla ett jobb och - inte minst - att få ett mer avancerat och lönsamt jobb än innan de studerade. Om detta sker kommer de samhällsekonomiska intäkterna att öka betydligt.

Den potentiella långsiktiga ökningen i intäkt kan delas upp i fyra orsaker. För det *första* är det troligt att deltagare med en högre utbildning har en allmänt större möjlighet att både få och behålla ett arbete. För det *andra* är det troligt att deltagare med en högre utbildning har en större möjlighet att få ett heltidsjobb eller i alla fall ett jobb med högre tjänstgöringsgrad än de deltidsarbeten som deltagarna har innan de börjar studera på folkhögskola. För det *tredje* är det troligt att deltagare med en högre utbildning både kan ta ett mer avancerat jobb med högre lön och dessutom få mer positiv karriärsutveckling jämfört med om deltagaren inte hade utbildat sig. Till detta kommer för det *fjärde* en ökad sannolikhet för att deltagaren erhåller ett arbete utan lönesubvention vilket skapar betydligt större samhällsekonomisk nytta än ett subventionerat arbete.

Intäkt per skola och deltagare

Nedan beskriver vi hur intäkterna fördelar sig mellan de olika skolorna och berörda aktörer i samhället. I de fall intäkterna har minskat beror det till största delen på att deltagarna studerar och därför arbetar mindre i Efter-läget, jämfört med Före-läget. I de fall intäkterna ökar berör det till största delen på att deltagarna i större omfattning arbetar i Efter-läget, jämfört med Före-läget.

Tabell 7. Genomsnittlig samhällsekonomisk intäkt per deltagare och skola

	Samhället	Kommun	Region	Stat	Deltagare
Kalix	-106 000 kr	2 000 kr	-13 000 kr	-74 000 kr	-17 000 kr
Umeå	7 000 kr	32 000 kr	-9 000 kr	12 000 kr	-29 000 kr
Nordiska	-29 000 kr	37 000 kr	-4 000 kr	-52 000 kr	-9 000 kr
Medlefors	-11 000 kr	44 000 kr	-4 000 kr	-54 000 kr	6 000 kr
Västerås	21 000 kr	23 000 kr	0 kr	-14 000 kr	10 000 kr
Sjövik	-20 000 kr	50 000 kr	-14 000 kr	-38 000 kr	-15 000 kr
Hagaberg	-74 000 kr	8 000 kr	-14 000 kr	-56 000 kr	-10 000 kr
Wendelsberg	-88 000 kr	31 000 kr	-6 000 kr	-102 000 kr	-9 000 kr
Marieborg	-76 000 kr	-2 000 kr	-10 000 kr	-56 000 kr	-7 000 kr
Hyllie Park	-202 000 kr	-4 000 kr	-7 000 kr	-147 000 kr	-37 000 kr
Östra Grevie	-83 000 kr	16 000 kr	0 kr	-91 000 kr	-7 000 kr
June	-96 000 kr	17 000 kr	-1 000 kr	-114 000 kr	2 000 kr
Alma	-98 000 kr	13 000 kr	-4 000 kr	-80 000 kr	-80 000 kr

Ovan beskriver vi hur de samhällsekonomiska intäkterna är fördelade mellan olika sektorer/aktörer i samhället och hur de skiljer sig mellan de olika skolorna. Exempelvis skapar Kalix negativa intäkter genom att en relativt stor andel av deltagarna har arbete med bra lön i Före-läget och väljer att studera i Efter-läget. Däremot skapar Västerås och Umeå positiva intäkter redan första året. Det beror på att deltagarna i större andel går till arbete när de har avslutat utbildningen på folkhögskola. För alla skolor, förutom Västerås och Umeå, skapas negativa intäkter året efter avslutad utbildning på folkhögskola. Det beror på att deltagarna i högre andel går till fortsatta studier och att dessa deltagare i Före-läget hade jobb, som de nu väljer att minska eller avsluta för att få tid till studier. Hyllie Park är den skola där den största förändringen har skett, d.v.s. att deltagare som arbetade i Före-läget väljer att gå vidare till fortsatta studier och därför minskar sin andel arbete i Efter-läget. Detta är ett logiskt resultat, eftersom deltagarna på just Hyllie Park till stor andel arbetade innan de påbörjade studierna. Det kan vi se genom att analysera den låga potentialen i Före-läget för Hyllie Park. Sedan finns det flera skolor där liknande utveckling sker hos deltagarna, men inte i lika stor utsträckning. Framför allt arbetade deltagarna på dessa skolor inte i lika hög utsträckning i Före-läget som deltagarna på Hyllie Park.

Intäkter i förhållande till förstudie

I den pilotstudie som gjordes våren 2019 redovisade och förklarade Payoff de intäkter som skapades på de tre skolor som ingick i pilotstudien. Underlagen för denna pilotstudie var kunskap från erfaren personal, kompletterat med övergripande statistik.

Någon datainsamling på individnivå gjordes inte i pilotstudien. I pilotstudien uppmärksammade och förklarade vi att intäkterna på kort sikt för deltagare på folkhögskolor är klart lägre än många andra insatser som Payoff utvärderar. Orsaken var att deltagare som börjar studera på folkhögskola blir motiverade att studera vidare och därigenom minskar den tid som de kan arbeta.

Kostnad för utbildning på folkhögskola

För att få en bra bild över hur mycket en utbildningsplats på en folkhögskola, i genomsnitt, kostar är det viktigt med ett underlag som är relevant och objektivt. I Folkbildningsrådets rapport, "Folkhögskolans ekonomi 2019", beskrivs att en årsplats på en rörelsefolkhögskola kostar 99 000 kr/år⁴. För att få en relevant totalkostnad för deltagarnas utbildning behöver vi även göra en bedömning av hur länge en genomsnittlig deltagare studerar på folkhögskola. I denna studie har de som svarat på enkäten i genomsnitt studerat 2,4 terminer för att de ska få behörighet till fortsatta, högre studier. Det innebär att den totala "insatskostnaden" på folkhögskola för att stödja deltagaren till en fortsatt utveckling mot arbete motsvarar cirka 140 000 kr. För att göra denna kostnad jämförbar med samtliga övriga poster i den samhällsekonomiska beräkningen lägger vi till kostnaden för den genomsnittliga indirekta skatten i Sverige, vilken ger en "samhällsekonomisk utbildningskostnad" för den genomsnittliga deltagaren i denna utvärdering motsvarande cirka 175 000 kr⁵.

Lönsamhet och återbetalningstid

Lönsamhet och återbetalningstid är två viktiga begrepp för att kunna bedöma effektiviteten av en insats. I detta fall de rörelseägda folkhögskolornas förmåga att stödja individens utveckling mot fortsatta studier och arbete.

För att beräkna en lönsamhet och återbetalningstid krävs att det finns en positiv intäkt. I annat fall kommer aldrig en positiv lönsamhet uppstå, oavsett hur stor eller liten kostnaden för insatsen är. Som vi har beskrivit ovan gör deltagarna som får möjlighet att studera på folkhögskola en livsresa från deltidsarbete, sannolikt med osäkra anställningsformer, och bidragsberoende till att de får studiemotivation och behörighet till högre och fortsatta studier. Detta är att betrakta som en positiv utveckling för individen och som både erfarenhet och forskning visar att det ökar individens framtida möjlighet att försörja sig genom arbete. Men på kort sikt och under studietiden minskar de samhällsekonomiska intäkter som individerna skapar.

Med det underlag som vi hittills har fått ta del av finns det därför inte möjlighet att beräkna lönsamhet och återbetalningstid för den utveckling som har identifierats i denna första mätning/uppföljning. Detta resultat ligger helt i linje med vad man kan förvänta sig. Utbildning på folkhögskola är en långsiktig satsning där intäkterna uppstår först när deltagarna på sikt tar sig in på arbetsmarknaden. Men det är intressant att vi i denna studie får både bekräftat och förstärkt att den bild som vi identifierade i förstudien stämmer. Det kommer därför att bli av stort intresse att följa upp deltagarnas

⁴ För finansieringen står statsbidragen för 76 %, övriga bidrag för 12 %, deltagaravgifter 11 % och övriga intäkter för 1 %.

⁵ Alla samhällsekonomiska beräkningar görs inklusive indirekta skatter (typ moms). I BNP registreras all produktion till marknadsvärde, dvs inklusive indirekta skatter som genomsnittligt är strax under 25 %.

fortsatta utveckling i framtiden för att se i vilken omfattning de, med hjälp av sin utbildning, faktiskt har klarat av att komma i arbete och klarar av att försörja sig själva. Detta kommer vi att till viss del kunna göra i nästa del av denna utvärdering, när vi ska identifiera hur deltagarnas livs- och försörjningssituation ser ut ett år eller mer efter att de lämnat folkhögskolan.

Break-even

Eftersom det i nuläget inte är möjligt att göra relevanta lönsamhetsberäkningar och beräkningar av återbetalningstid kan det vara svårt att skapa sig en uppfattning kring folkhögskolornas effektivitet. I väntan på mer långsiktiga resultat och att deltagarna har avslutat sin studietid för att gå ut i arbetslivet gör vi istället en break-even-beräkning. Det betyder att vi, utifrån kostnaderna för att bedriva folkhögskoleutbildning, beräknar hur stor andel av deltagarna som behöver komma i arbete för att kostnaderna för utbildningen ska betala tillbaka sig.

Möjlig potential att utnyttja

Vi har tidigare i denna rapport redovisat att om en arbetslös person klarar av att ta ett enklare heltidsarbete utan subvention skapas ett samhällsekonomiskt produktionsvärde motsvarande cirka 500 000 kr per år. Om vi dessutom lägger till behovet av stöd från vården och olika myndigheter är den totala potentialen/utanförskapskostnaden cirka 600 000⁶ kr.

Med de underlag som vi har samlat in från deltagarna på de tretton folkhögskolorna som deltar i denna utvärdering är potentialen, dvs utanförskapskostnaden i Föreläget, något lägre, cirka 485 000 kr. Detta beror på att ett antal av deltagarna arbetar innan de påbörjar sina studier på folkhögskola. Det är i förhållande till potentialen på 485 000 kr som de rörelseägda folkhögskolornas resultat ska jämföras.

Vad krävs för break-even?

Vi antar i våra beräkningar nedan att utbildningen på folkhögskola skapar positiva effekter på deltagarnas möjlighet att arbeta, d.v.s. produktionsvärdet. Vi kan därmed beräkna antalet deltagare som i framtiden behöver gå till arbete med hjälp av studier på folkhögskola, för att break-even ska uppnås, på följande sätt.

”Total utbildningskostnad /möjlig intäkt p.g.a. ökat produktionsvärde per år = antalet deltagare som behöver komma i arbete för att utbildningskostnaden ska återbetalas inom ett år efter avslutade studier”

Den totala samhällsekonomiska utbildningskostnaden för de 315 deltagarna i denna utvärdering är 44,1 mkr. Med en möjlig intäkt motsvarande 485 000 kr krävs att 91 av de 315 deltagare (ca 29 procent) kommer i arbete⁷ för att kostnaden ska betala sig på ett år.

För att insatsen ska uppnå break-even på två år efter att deltagarna har lämnat utbildningssystemet och försöker ta sig in på arbetsmarknaden krävs att 45 deltagare av 315

⁶ Enligt genomsnitt av utförda utvärderingar i Payoffs databas

⁷ Arbetet är utan subvention och motsvarar en lön på cirka 23 500 kr/månad.

kommer i arbete (ca 14 procent). Om utbildningen på folkhögskola istället ska uppnå break-even på tre år behövs att 30 av 315 deltagare kommer i arbete och att de arbetar kontinuerligt utan subvention under (åtminstone) tre år. Det betyder att på tre års sikt behöver cirka tio procent av deltagarna komma i arbete för att break-even ska uppstå. Kommer fler i arbete skapas en positiv samhällsekonomisk lönsamhet.

Ytterligare ett exempel: Om vi antar att de deltagare som kommer ut i arbetslivet på sikt får ett heltidsarbete utan subvention med en lön på 30 000 kr per månad jämfört med alternativet att de har ett deltidsarbete på 75 procent med en lön på 15 000 kr per månad med lönesubvention skapas en årlig merintäkt för samhället på 580 000 kr. Omsatt på en tioårsperiod motsvarar det 5,8 mkr. Appliceras detta resonemang på hela vår population på 315 deltagare, med en total utbildningskostnad på 44,1 mkr, så krävs att åtta deltagare (motsvarande 2,5 procent) uppnår denna situation för att break-even ska uppnås.

Är resultatet rimligt och troligt?

I vilken omfattning kommer deltagarna på de rörelseägda folkhögskolorna i ökad grad komma i arbete, i ökad grad komma i stadigvarande anställningar, i ökad grad komma i anställningar med högre tjänstgöringsgrad och i högre grad få en brantare, positiv utveckling på arbetsmarknaden som ett resultat av sina studier på folkhögskola? Detta är både väldigt intressanta frågor och samtidigt omöjligt att få definitiva svar på. Vi kan helt enkelt inte med säkerhet uttala oss om vad som hade hänt om dessa individer inte hade studerat på folkhögskola. Men det vi vet är att deltagarna söker sig till folkhögskolan med en förhoppning om att det ska främja/öka deras möjligheter till studier och arbete. Se mer utförliga resonemang under rubriken "Påverkan på studier och arbete". Det vi också vet är att deltagarna efter avslutad utbildning på folkhögskola säger att folkhögskolan på ett bra sätt faktiskt har ökat deras möjligheter till fortsatta studier och arbete.

Ovan har vi beräknat att 187 deltagare måste komma i heltidsarbete utan subvention för att investeringen i utbildningen på folkhögskola ska generera break-even-resultat inom ett år från att deltagare lämnar utbildningssystemet. Att återbetalningen ska ske inom ett år är en högt ställd förväntan. Speciellt med tanke på att utbildning ska ses som en långsiktig satsning, en investering, både utifrån individens och samhällets perspektiv. Men om vi istället beräknar break-even-resultatet utifrån att det får ta två eller tre år innan samhället har fått tillbaka sina satsade resurser krävs det bara att 45 respektive 30 deltagare av 315 kommer i heltidsarbete utan subvention. Det betyder att om cirka 15 procent av de som studerar på folkhögskola kommer i heltidsjobb utan subvention inom två år efter avslutad utbildning har samhällets investering nått break-even. På tre års sikt behövs att cirka tio procent kommer i arbete. Om sedan deltagarna klarar av att behålla sina anställningar längre kommer en samhällsekonomisk lönsamhet att skapas, vilken kommer att utökas för varje år som deltagarna fortsätter att arbeta. Utifrån detta resonemang är det Payoffs bedömning att för de individer som söker sig till folkhögskola så ger utbildningen i genomsnitt individen ett så bra stöd för den fortsatta utvecklingen mot studier och arbete att folkhögskoleutbildningen inom en rimlig tidsperiod kommer att skapa en lönsamhet för både individen och samhället.

Detta gäller då speciellt för de deltagare som innan de påbörjar sina studier på folkhögskola helt står utanför arbetsmarknaden och som är beroende av bidrag och ersättningar, exempelvis försörjningsstöd, för att klara sin försörjning.

I ett nästa steg vore det naturligtvis intressant att kunna ställa resultaten i denna utvärdering mot utvecklingen hos en kontrollgrupp, där individerna inte utbildar sig på folkhögskola. En annan intressant studie vore naturligtvis att jämföra resultatet av studier på rörelseägda folkhögskolor med andra typer av utbildningsinsatser och utbildningsformer. Men dessa frågeställningar ingår inte i detta uppdrag och skulle även kräva mycket omfattande studier med randomiserade kontrollgrupper, vilket inte låter sig göras så lätt.

Analys av skapade intäkter och fortsatt utvärdering

Payoff vill mycket tydligt påpeka att de låga eller till och med negativa intäkter som på kort sikt skapas i denna studie inte ska tolkas som något negativt, så länge som deltagarna i framtiden går vidare till fortsatta studier. Tvärtom bör de fortsatta studierna ses som en investering i framtiden både utifrån individens och samhällets perspektiv. Hade deltagarna däremot gått vidare till ett liv utan sysselsättning och där de hade varit beroende av bidrag för sin försörjning hade resultaten av folkhögskolans utbildningar varit oroande. Som det är nu bör denna första mätning, ses som ett intressant resultat, vilket indikerar att individerna med hjälp av utbildningarna på folkhögskolan stärker sin egen utveckling och ökar möjligheterna till ett stadigvarande arbete i framtiden. Men för att få vetskap om det faktiskt blir så kräver ytterligare uppföljning. Inom ramen för denna utvärdering kommer en uppföljande utvärdering av deltagande individer troligtvis göras inom ett till två år. Tidpunkt kommer att beslutas i samråd med uppdragsgivaren.

En faktor som troligen påverkat resultatet i negativ riktning är, som vi påpekade redan i rapportens inledning, den pågående Coronapandemin. Detta bör beaktas när vi analyserar resultaten. Hur stor denna påverkan de facto varit på det ekonomiska resultatet är givetvis omöjligt att veta, men med allra största sannolikhet är effekten ganska stor med tanke på hur svag arbetsmarknaden såg ut i början på sommaren då Efterläges enkäten besvarades av deltagarna. Även den kvalitativa delen av enkäten har säkert påverkats i negativ riktning med tanke på att möjligheterna till en positiv utveckling i alla avseenden hade fått sig en rejäl knäck under våren 2020 då pandemin satte krokben inom många av samhällets områden.

Påverkan på studier och arbete

Inom ramen för vårt uppdrag att utvärdera värdet av de rörelsedrivna folkhögskolorna har vi, förutom de ekonomiska resultaten, ställt frågor till deltagarna kring hur de ser på sina förutsättningar för studier och arbete. Vid starten på deltagarnas studier har vi bland annat ställt frågor kring anledningen till att deltagarna väljer att studera på folkhögskola och hur de tror att dessa studier påverkar deras möjligheter till fortsatta studier och i förlängningen arbete. När deltagarna har avslutat de studier som de bedrivit under utvärderingsperioden har vi ställt frågor kring hur deltagarna anser att deras förutsättningar till fortsatta studier och arbete faktiskt har förändrats på grund av studierna på folkhögskola.

Anledning till studier

När vi påbörjade denna studie fick samtliga deltagare svara på frågan vilken den viktigaste anledningen var till att ha valt att studera på folkhögskola. Alternativen var:

- Jag vill öka mina möjligheter att studera vidare
- Jag vill öka mina möjligheter att få arbete
- Jag vill förbättra min personliga utveckling
- Jag vill uppleva något nytt och roligt
- Annat skäl

I tabellen nedan framgår svarsfördelningen.

Tabell 8. Viktigaste anledningen till att ha valt studera på folkhögskola – Före-läge

Anledning till studier	Andel
Öka mina möjligheter att studera vidare	45%
Öka mina möjligheter att få arbete	24%
Förbättra min personliga utveckling	22%
Uppleva något nytt och roligt	9%
Annat skäl	3%

Som framgår var den viktigaste anledningen till att ha valt att studera på folkhögskola att ”Öka möjligheterna till fortsatta studier” 45 procent, därefter att ”öka möjligheterna till arbete” 24 procent.

Det betyder att totalt 69 procent av alla deltagare som sökte till studier på folkhögskola gjorde det för att förbättra sina möjligheter till arbete och studier.

Hur har möjligheterna att studera påverkats?

När deltagarna slutar utbildningen på folkhögskolan har deltagarna svarat på ett antal frågor, precis som när det påbörjade sina studier. En av frågorna var hur de anser att utbildningen på folkhögskolan har påverkat deras möjligheter att kunna studera vidare på en högre nivå. Svartalternativen var:

- Mina möjligheter att studera vidare har minskat
- Mina möjligheter att studera vidare är oförändrade
- Mina möjligheter att studera vidare har ökat något
- Mina möjligheter att studera vidare har ökat en hel del
- Mina möjligheter att studera vidare har ökat betydligt

I tabellen nedan framgår svarsfördelningen.

Tabell 9. Hur har möjligheterna att studera vidare påverkats – Efter-läge

Möjlighet till studier	Andel
Mina möjligheter har minskat	2%
Mina möjligheter är oförändrade	18%
Mina möjligheter har ökat något	19%
Mina möjligheter har ökat en hel del	29%
Mina möjligheter har ökat betydligt	32%

Vanligaste svartalternativet var att ”Mina möjligheter har ökat betydligt” med 32 procent. Summerar vi svartalternativen som innebär att deltagarna tycker att deras möjligheter till fortsatta studier har ökat något, en hel del eller betydligt är andelen 80%.

Det är Payoffs bedömning att detta resultat bara kan tolkas som att deltagarna anser att studierna på folkhögskola har haft en stor eller mycket stor positiv inverkan på deras möjligheter till fortsatta studier.

Hur har möjligheterna att arbeta påverkats?

När deltagarna slutar utbildningen på folkhögskolan har deltagarna svarat på om de anser att utbildningen på folkhögskolan har påverkat deras möjligheter att få ett arbete. Svartalternativen var:

- Mina möjligheter att få ett arbete har minskat
- Mina möjligheter att få ett arbete är oförändrade
- Mina möjligheter att få ett arbete har ökat något
- Mina möjligheter att få ett arbete har ökat en hel del
- Mina möjligheter att få ett arbete har ökat betydligt

I tabellen nedan framgår svarsfördelningen.

Tabell 10. Hur har möjligheterna att arbeta påverkats – Efter-läge 1

Möjlighet till arbete	Andel
Mina möjligheter har minskat	2%
Mina möjligheter är oförändrade	25%
Mina möjligheter har ökat något	33%
Mina möjligheter har ökat en hel del	25%
Mina möjligheter har ökat betydligt	15%

Vanligaste svarsalternativet var att ”Mina möjligheter till arbete har ökat något” med 33 procent. Summerar vi svarsalternativen som innebär att deltagarna tycker att deras möjligheter till fortsatta studier har ökat något, en hel del eller betydligt är andelen 73 procent, varav 40 procent anger ”ökat en hel del” eller ”ökat betydligt”.

Det betyder att nästan tre fjärdedelar av deltagarna tycker att deras möjligheter till arbete har ökat något, ökat en hel del eller ökat betydligt genom deras studier på folkhögskola. Det är Payoffs bedömning att detta resultat kan tolkas som att deltagarna anser att studierna på folkhögskola har haft en stor positiv inverkan på deras möjligheter till ett framtida arbete.

Synen på personlig utveckling

När deltagarna slutar utbildningen på folkhögskolan har deltagarna svarat på om de anser att utbildningen på folkhögskolan har påverkat deras personliga utveckling. Svarsalternativen var:

Min personliga utveckling har försämrats

- Min personliga utveckling är oförändrad
- Min personliga utveckling har ökat något
- Min personliga utveckling har ökat en hel del
- Min personliga utveckling har ökat betydligt

I tabellen nedan framgår svarsfördelningen.

Tabell 11. Hur har min personliga utveckling påverkats – Efter-läge 1

Min personliga utveckling	Andel
Har försämrats	2%
Är oförändrad	4%

Har ökat något	16%
Har ökat en hel del	33%
Har ökat betydligt	45%

Vanligaste svarsalternativet var ”Min personliga utveckling har ökat betydligt” med 45 procent. Summerar vi svarsalternativen som innebär att deltagarna tycker att deras personliga utveckling har ökat något, en hel del eller betydligt är andelen 94%.

Det betyder att nästan alla deltagare tycker att deras personliga utveckling har ökat något, ökat en hel del eller ökat betydligt genom deras studier på folkhögskola. Det är Payoffs bedömning att detta resultat kan bara tolkas som att deltagarna anser att studierna på folkhögskola har haft en stor eller mycket stor positiv inverkan på deras personliga utveckling.

Synen på självförtroende

När deltagarna slutar utbildningen på folkhögskolan har deltagarna svarat på om de anser att utbildningen på folkhögskolan har gett dem ökat självförtroende. Svarsalternativen var:

- Inte alls
- Oförändrade
- Ja, något
- Ja, till viss del
- Ja, till stor del

I tabellen nedan framgår svarsfördelningen.

Tabell 12. Hur har utbildningen påverkat mitt självförtroende – Efter-läge 1

Har utbildningen gett ökat självförtroende	Andel
Har inte påverkats alls	3%
Är oförändrat	7%
Har ökat något	16%
Har ökat en hel del	34%
Har ökat betydligt	40%

Vanligaste svarsalternativet var ”Mitt självförtroende har ökat betydligt” med 40 procent. Summerar vi svarsalternativen som innebär att deltagarna tycker att deras personliga utveckling har ökat något, en hel del eller betydligt är andelen 90%.

Det betyder att 9 av 10 deltagarna tycker att deras självförtroende har ökat något, ökat en hel del eller ökat betydligt genom deras studier på folkhögskola. Det är Payoffs bedömning att detta resultat kan bara tolkas som att deltagarna anser att studierna på

folkhögskola har haft en stor eller mycket stor positiv inverkan på deras självförtroende.

Synen på nya möjligheter i livet

När deltagarna slutar utbildningen på folkhögskolan har deltagarna svarat på om de anser att utbildningen på folkhögskolan har gett dem nya möjligheter i livet. Svartalternativen var:

- Inte alls
- Oförändrade
- Ja, något
- Ja, till viss del
- Ja, till stor del

I tabellen nedan framgår svarsfördelningen.

Tabell 13. Hur har utbildningen gett nya möjligheter i livet – Efter-läge 1

Har utbildningen gett nya möjligheter i livet	Andel
Inte alls	2%
Är oförändrat	5%
Ja, något	14%
Ja, till viss del	31%
Ja, till stor del	48%

Vanligaste svartalternativet var ”Utbildningen har gett mig nya möjligheter i livet till stor del” med 48 procent. Summerar vi svartalternativen som innebär att deltagarna tycker att utbildningen gett nya möjligheter i livet har ökat något, till viss del eller till stor del är andelen 93%.

Det betyder att fler än nio av tio deltagare tycker att deras möjligheter i livet har ökat något, till viss del eller till stor del genom deras studier på folkhögskola. Det är Payoffs bedömning att detta resultat kan bara tolkas som att deltagarna anser att studierna på folkhögskola har haft en stor eller mycket stor positiv inverkan på deras framtida möjligheter i livet.

Huvudsaklig plan för närmaste 12-månadersperioden

När deltagarna slutar utbildningen på folkhögskolan har deltagarna svarat på vilken deras huvudsakliga plan är för den närmaste 12-månadersperioden. Svartalternativen var:

- Söka arbete/arbete
- Fortsatta studier
- Annat

I tabellen nedan framgår svarsfördelningen.

Tabell 14. Deltagarnas huvudsakliga plan för närmste 12-månaders perioden – Efter-läge 1

Huvudsaklig plan	Andel
Söka arbete/arbeta	40%
Fortsatta studier	59%
Annat	1%

Vanligaste svarsalternativet var "Fortsatta studier" med 59 procent.

Så gott som samtliga deltagare anser att de har en plan för det kommande året, vilken är inriktad på fortsatta studier eller arbete. Det är Payoffs bedömning att detta resultat stärker vår prognos att studierna på folkhögskola ger deltagarna goda förutsättningar att på sikt kunna försörja sig själva genom arbete. Därigenom är det också sannolikt att de förväntade, framtida samhällsekonomiska intäkterna kommer att uppstå.

Skillnader mellan kvinnor och män

Utöver att analysera hur den totala populationen har svarat på de frågor som utvärderingen har ställt redovisar vi nedan även hur svaren för vissa frågor är fördelade mellan kvinnor och män.

Möjlighet att studera vidare

I tabellen nedan ser vi deltagarnas bedömning av hur folkhögskolan har påverkat deras möjligheter att studera vidare skiljer sig mellan kvinnor och män. Totalt är det 193 Kvinnor och 117 Män som svarat på våra frågor. Det var även fem personer som definierade sig som Annat. Denna grupp är dock för liten för att särredovisas.

Tabell 15. Möjlighet att studera vidare, uppdelat på kön

Kön	Minskat	Oförändrat	Ökat något	Ökat en hel del	Ökat betydligt
Kvinna	2%	19%	19%	28%	32%
Man	3%	17%	20%	31%	30%

Som vi kan se i tabellen är det i princip obefintliga skillnader i hur kvinnor och män besvarar frågan kring hur de anser att deras möjligheter att studera vidare har påverkats av utbildningen på folkhögskolan. Det är därför vår bedömning att folkhögskolans verksamhet bedrivs på ett sådant sätt den ger kvinnor och män likvärdiga förutsättningar att utvecklas mot fortsatta studier.

Möjlighet att få ett arbete

I tabell 16 nedan redovisar vi hur kvinnorna respektive männen svarat på frågan om möjligheten att få ett arbete.

Tabell 16. Möjlighet att få ett arbete, uppdelat på kön

Kön	Minskat	Oförändrat	Ökat något	Ökat en hel del	Ökat betydligt
Kvinna	2%	22%	36%	24%	17%
Man	3%	31%	27%	26%	12%

Som vi kan se ovan finns vissa skillnader mellan kvinnor och män. I ändarna av svars-skalorna är fördelningen relativt lika. Men i fördelningen mellan kategorin Oförändrat och kategorin Ökat något finns skillnader. Resultaten indikerar att det totalt sett är en större andel kvinnor som anser att utbildningen har påverkat deras möjligheter till arbete i någon mån, 77 procent. Motsvarande andel för män är 65 procent.

Det är därför vår bedömning att folkhögskolans verksamhet bedrivs på ett sådant sätt att kvinnor i ökad omfattning anser att utbildningen stödjer dem i möjligheterna att på sikt få ett arbete⁸.

Huvudsaklig plan den närmaste 12-månadersperioden

I tabell 16 nedan redovisar vi hur kvinnorna respektive männen svarat på frågan om sin huvudsakliga plan närmaste 12-månadersperiod.

Tabell 17. Huvudsaklig plan närmaste 12-månadersperioden, uppdelat på kön

Kön	Söka arbete/ arbeta	Fortsatta studier	Annat
Kvinna	38%	53%	1%
Man	36%	56%	2%

Vi kan med utgångspunkt från underlaget ovan inte se att det finns några tydliga skillnader mellan hur kvinnor och män ser på sin närmaste framtid efter att de har avslutat sin utbildning på folkhögskola. Det finns ett närmast totalt fokus på arbete eller fortsatta studier hos både kvinnor och män. Både kvinnor och män har också i större omfattning siktet inställt på fortsatta studier det närmaste året.

Skillnader mellan allmän och särskild kurs

Möjlighet att studera vidare

I tabellen nedan ser vi hur deltagarnas bedömning av att folkhögskolan har påverkat deras möjligheter att studera vidare skiljer sig mellan deltagare på allmän och särskild kurs. Av de som har svarat på frågorna är det totalt 209 deltagare som har studerat på

⁸ Däremot vet vi inte om det förelåg skillnader mellan könen före utbildningens start.

allmän kurs och 106 som har studerat på särskild kurs. Av de som har studerat på särskild kurs är det 51 deltagare som har studerat på Yrkesinriktade kurs.

Tabell 18. Möjlighet att studera vidare, uppdelat på kurs

Kurs	Minskat	Oförändrat	Ökat något	Ökat en hel del	Ökat betydligt
Allmän	3%	15%	15%	30%	37%
Särskild	1%	23%	26%	28%	26%
Yrkesinriktad	2%	25%	24%	33%	16%

På frågan om hur ”möjligheten att studera vidare har påverkats av utbildningen på folkhögskolan” finns det vissa skillnader i hur deltagare på allmän respektive särskild kurs ser på utbildningens påverkan på deras möjligheter att studera vidare. Totalt är det 82 procent av deltagarna på allmän kurs som anser att utbildningen på folkhögskola har främjat deras möjligheter till fortsatta studier något, en hel del eller betydligt. På särskild kurs är motsvarande siffra 80%. Dessa resultat får anses ligga helt i linje med vad som kan förväntas, då allmän kurs i högre grad är studieförberedande.

Avseende de deltagare som har studerat på yrkesinriktad kurs är det totalt 71 procent som ändå anger att deras möjligheter att studera vidare har ökat något, en hel del eller betydligt trots att utbildningen har ett tydligt fokus mot arbete. Merparten av dessa anger kategorin ”en hel del”. Det är därför vår bedömning att även de yrkesinriktade kurserna påverkar deltagarna positivt i deras inställning och möjligheter till fortsatta studier.

Möjlighet att få ett arbete

I tabellen nedan ser vi hur upplevelsen att på sikt få ett arbete skiljer sig mellan deltagare på allmän och särskild kurs. Av de som har svarat på frågorna är det totalt 209 deltagare som har studerat på allmän kurs och 106 som har studerat på särskild kurs. Av de som har studerat på särskild kurs är det 51 deltagare som har studerat på Yrkesinriktade kurs.

Tabell 19. Möjlighet att få ett arbete, uppdelat på kurs

Kurs	Minskat	Oförändrat	Ökat något	Ökat en hel del	Ökat betydligt
Allmän	3%	30%	29%	24%	14%
Särskild	1%	14%	41%	27%	17%
Yrkesinriktad	2%	16%	22%	39%	22%

Som vi kan se ovan finns det vissa skillnader i hur deltagare på allmän respektive särskild kurs ser på utbildningens påverkan på deras möjligheter att på sikt få ett arbete. Totalt är det 67 procent av deltagarna på allmän kurs som anser att utbildningen på folkhögskola har främjat deras möjligheter att få ett arbete något, en hel del eller betydligt. På särskild kurs är motsvarande siffra 85%. Dessa resultat får anses ligga helt i linje med vad som kan förväntas, då särskild kurs i högre grad är arbetsförberedande.

Däremot kan uppmärksammas att den stora massan av deltagare på särskild kurs, vilka anser att deras möjligheter att på sikt få ett jobb har ökat, finns i kategorin "ökat något". I kategorin "ökat en hel del" och kategorin "ökat betydligt" är skillnaderna relativt små.

Avseende de deltagare som har studerat yrkesinriktad kurs är det totalt 83 procent som anger att deras möjligheter att på sikt få ett jobb har ökat något, en hel del eller betydligt. Merparten av dessa anger kategorin "en hel del". Detta resultat får anses som väntat och det bekräftar att de yrkesinriktade kurserna på ett tydligt sätt ökar deltagarnas uppfattning om deras framtida chanser att få ett arbete.

Huvudsaklig plan den närmaste 12-månadersperioden

I tabellen nedan ser vi hur den huvudsakliga planen för den kommande 12-månadersperioden efter studierna på folkhögskola skiljer sig mellan deltagare på allmän respektive särskild kurs. Av de som har svarat på frågorna är det totalt 209 deltagare som har studerat på allmän kurs och 106 som har studerat på särskild kurs. Av de som har studerat på särskild kurs är det 51 deltagare som har studerat på Yrkesinriktade kurs.

Tabell 20. Huvudsaklig plan närmaste 12-månadersperioden, uppdelat på kurs

Kurs	Söka arbete/ arbeta	Fortsatta studier	Annat
Allmän	31%	67%	2%
Särskild	58%	41%	1%
Yrkesinriktad	82%	8%	0%

Som vi kan se i tabellen ovan finns tydliga skillnader i hur deltagarna på allmän och särskild kurs ser på den närmaste framtiden. Av de som studerat på allmän kurs är det 67 procent som tänker studera vidare, medan 41 procent på särskild kurs planerar att studera vidare det närmaste året efter avslutad utbildning på folkhögskola. När det gäller att söka arbete/arbeta är det 58 procent av deltagarna på särskild kurs som planerar detta, medan bara 31 procent av deltagarna på allmän kurs planerar att arbeta.

Om vi analyserar de deltagare som har studerat på yrkesinriktad kurs är det 82 procent som planerar att arbeta och bara 8 procent som planerar att studera vidare.

Det är vår bedömning att de olika inriktningarna på allmän och särskild kurs tydligt avspeglar sig i deltagarnas framtida planering. Särskilt tydligt blir det att de yrkesinriktade kurserna faktisk säkerställer en tydlig väg mot arbete för deltagaren.

Slutsatser

Sverige och världen befinner sig just nu i en på många sätt extrem situation på grund av den pågående pandemin. Det finns stora grupper i samhället som har arbetat i branscher som mer eller mindre har försvunnit. Många av de arbeten som har försvunnit fanns inom serviceyrken samt inom kultur och underhållning. Samtidigt finns andra branscher som gynnas av pandemin, då samhället hittar nya vägar framåt och utvecklar nya lösningar på vardagliga behov. Som i de allra flesta kriser och stora omställningar i samhället är det dock ofta så att de som drabbas av att en bransch kraftigt minskar inte har den kompetens som behövs i de branscher som ökar eller tillkommer. I alla fall inte på kort sikt. Därför finns det ett stort behov av omställning i kompetens hos vår arbetskraft. En helt avgörande nyckel till framgång i denna process är ett fungerande utbildningssystem.

När det gäller utbildning är det ett faktum att det svenska utbildningssystemet i grunden är väl fungerande och för merparten av de som studerar ger det en bra progression och en bra väg framåt i livet. Men det finns grupper som har svårt att nå framgång i de mer traditionella utbildningarna. Det är därför viktigt att det finns alternativa utbildningsspår. Här har folkhögskolorna en viktig uppgift att fylla. Folkhögskolorna har visat att de med sin filosofi och inriktning på ett bra sätt kan stödja individer, vilka har haft svårt att antingen lyckas i det ordinarie utbildningssystemet eller att på annat sätt har haft svårt att få fäste i samhället för att långsiktigt kunna försörja sig själva.

I denna studie av de rörelsedrivna folkhögskolornas verksamhet har vi följt upp och analyserat hur utbildningen påverkar deltagarnas möjligheter att gå vidare till arbete och studier samt hur deltagarna själva ser på sina framtida möjligheter. Det är vår uppfattning att resultaten som presenteras i denna rapport tydligt visar att de rörelsedrivna folkhögskolorna, på kort sikt, skapar goda förutsättningar för deltagarnas fortsatta utveckling. Allmänt anger deltagarna att deras möjligheter att studera vidare tydligt ökar. När det sedan gäller de deltagare som studerar på yrkesinriktade kurser är deras uppfattning att deras möjligheter att få ett jobb har påverkats på ett mycket positivt sätt.

Den samhällsekonomiska delen av utvärderingen bekräftar och stärker både resultaten som framkom i den tidigare pilotstudien och de mer kvalitativa resultaten av deltagarnas uppfattningar om sin framtida utveckling. De är mycket tydligt att deltagarna gör en kraftig förändring i sin livsresa. Deltagarna går från att försörja sig via deltidsarbeten, bidrag och ersättningar till att fortsätta sina studier och försörjer sig med hjälp av studiemedel, vilket i vissa fall kompletteras med extraarbete.

Samtidigt kan vi med hjälp av denna studie inte uttala oss om studier på folkhögskola i förlängningen leder till det önskade resultatet vad gäller hållbarhet, det vill säga att deltagarna på sikt kan slutföra sina studier, få ett arbete, behålla sitt arbete, fortsätta utvecklas och därigenom klara av att försörja sig själva och leva ett självständigt liv. För att kunna svara på den frågan behövs uppföljande studier, vilket vi i samarbete med RIO kommer att genomföra. Vi ser därför fram emot att under nästa eller följande år åter samla in data om deltagarna och analysera hur deras utveckling har skett

sedan Efter-läge 1. Preliminärt ska enkäten kopplad till Efter-läge 2 genomföras under maj/juni 2021.

Vår uppfattning är att resultaten i denna studie indikerar på ett tydligt sätt att deltagarnas utvecklingsresa har påbörjats och att de är på väg i rätt riktning.

Avslutningsvis

Payoff vill tacka för förtroendet att få arbeta med RIO och de rörelsedrivna folkhögskolorna i detta uppdrag. Vi har lärt oss mycket om folkhögskolornas verksamhet och funktion i samhället, vilket har varit både intressant, utvecklande och roligt. Vi hoppas även att vi på något sätt bidragit till att stödja utvecklingen av den viktiga verksamhet som de rörelsedrivande folkhögskolorna bedriver, särskilt i tider av omställning med stora behov av förändring genom pandemins påverkan på samhället.

Göteborg, 2020-12-29

Jonas Huldt och Claes Malmquist

Payoff AB

Bilaga

Bilaga 1: Datainsamling

Samhällsekonomisk nytta

Följande frågor har deltagarna besvarat när vi har samlat in data som underlag för denna utvärdering.

FÖRE-läget (när deltagaren påbörjar sin utbildning)	
Hur försörjde sig deltagaren året (12 mån) innan utbildningen på fhs sk påbörjades?	☐ lön ___ % (andel av heltid) ☐ studier ___ % (andel av heltid) ☐ bidrag ___ % (andel av heltid) ☐ försörjd av familj ___ % (andel av heltid)
Lönenivå vid arbete - Ange vilken genomsnittlig månadslön deltagaren har haft för det lönearbete som hen har utfört året innan utbildningen på fhs sk påbörjades.	☐ - 10 000 kr/mån ☐ 10 001 – 15 000 kr/mån ☐ 15 001 – 20 000 kr/mån ☐ 20 001 – 25 000 kr/mån ☐ 25 001 – 30 000 kr/mån ☐ 30 001 – kr/mån
Vid lönearbete, ange om anställningen är osubventionerad eller subventionerad	☐ osubventionerat arbete ☐ subventionerat arbete *
För studier - Ange om deltagaren har studerat med studiestöd	☐ CSN ☐ annan finansiering _____
För bidrag/ersättning - Ange samtliga myndigheter som deltagaren fått bidrag/ersättning från året före utbildningen på fhs sk påbörjades.	☐ Arbetsförmedling ☐ Försäkringskassa ☐ kommun ☐ annat _____

* Vid subventionerat arbete antar vi en subventionsgrad på 80% för att inte överdriva de samhällsekonomiska effekter som skapas

EFTER-läge 1: Prognos 12 mån framåt (samlas in vid avslutad utbildning)	
Hur planerar deltagaren att försörja sig året efter avslutad fhs sk-utbildningen? - Ange avseende en 12-månadersperiod - Möjligt att ange flera alternativ	☐ lön ___ % (andel av heltid) ☐ studier ___ % (andel av heltid) ☐ bidrag ___ % (andel av heltid) ☐ försörjd av familj ___ % (andel av heltid)
Lönenivå för arbete - Ange endast ett alternativ	☐ - 10 000 kr/mån ☐ 10 001 – 15 000 kr/mån ☐ 15 001 – 20 000 kr/mån ☐ 20 001 – 25 000 kr/mån ☐ 25 001 – 30 000 kr/mån ☐ 30 001 – kr/mån
Vid arbete/eget företag - Ange ett alternativ för osubv/subv	☐ osubventionerat arbete ☐ subventionerat arbete
För studier - Ange om deltagaren har studerat med studiestöd	☐ CSN ☐ annan finansiering _____
För bidrag/ersättning - Ange samtliga myndigheter som deltagaren fått bidrag/ersättning från året före utbildningen på fhs sk påbörjades.	☐ Arbetsförmedling ☐ Försäkringskassa ☐ kommun ☐ annat _____

Analys- och förklaringsvariabler

Utöver de samhällsekonomiska resultaten behövs en förståelse för hur resultaten ska tolkas och analyseras. Därför har en dialog förts med representanter för RIO och de tre pilotskolorna kring vilka dessa förklaringsvariabler skulle kunna vara. Under arbetets gång har det framkommit att det finns ett redan befintligt uppföljningsverktyg, vilket fokuserar på mer mjuka värden av folkhögskolornas verksamhet; FB-kvalitet. FB-kvalitet är en kvalitetsenkät och plattform för att mäta folkbildningskvalitet inom följande fyra perspektiv; deltagarnas måluppfyllelse, deltagarnas framtida nytta, folkhögskolans mål och kunskap inom prioriterade samhällsfrågor. FB-kvalitet drivs av ett nätverk av 80 folkhögskolor.

Payoff har analyserat och plockat ut följande frågeställningar/variabler som kan användas för att förstärka och förtydliga analysen av de samhällsekonomiska resultaten.

FÖRE-läge: avser året innan studier på fhsk (besvaras vid inskrivning)	
Allmänt (graderad skala enligt FB-kvalitet)	<ul style="list-style-type: none"> • Kön • Ålder • Funktionsnedsättning • Högsta svenska utbildning före fhsk
Varför går deltagaren fhsk-utbildning? (graderad skala enligt FB-kvalitet)	<ul style="list-style-type: none"> • Ökade möjligheter att studera vidare • Yrkesutbildning • Bättre möjligheter att få arbete • För min personliga utveckling
Demokrati och kultur (graderad skala enligt FB-kvalitet)	<ul style="list-style-type: none"> • Olika former av kultur • Demokrati, mänskliga rättigheter och människors lika värde

EFTER-läge 1, 2, 3... : avser åren efter studier på fhsk (besvaras vid utskrivning, 12 mån, 24 mån...)	
Allmänt (graderad skala enligt FB-kvalitet)	<ul style="list-style-type: none"> • Kön • Ålder • Funktionsnedsättning • Högsta svenska utbildning före fhsk • Antal avslutade terminer på fhsk
Nytta efter utbildning (graderad skala enligt FB-kvalitet)	<ul style="list-style-type: none"> • Jag har ökat mina möjligheter att studera vidare • Studierna ger mig bättre möjligheter i arbetslivet • Min tid på folkhögskola har varit meningsfull (bra) för mig
Demokrati och kultur (graderad skala enligt FB-kvalitet)	<ul style="list-style-type: none"> • Olika former av kultur • Demokrati, mänskliga rättigheter och människors lika värde